

18
iudicii. & p[er]pue discretio[n]is excessisse modu[m]. Que n[un]i-
rum clementia nob[is] uidet[ur] modamine temp[er]anda.
Daqua uidelicet habenda discretione si tua firmitas h[es]itat.
gregoriane auctoritatis testimoniu[m] legat.

Firmitati tue mandam[us]. ut si remissum sue abacie restitue-
& si a[n]i[m]is penitentie transactis habet. sacerdotali sibi
officio restituto. e[um] sacris altarib[us] ministra p[er]mittat.

Lvi. **P**lacuit nob[is] sermo. co[n]s; epi[s] hi[er]osol[imitane].
que nup[er] de uob[is] audiuim[us]. q[uo]m[od]o tunc estis uidet[is] qui in uos
habitant ne inuenerint. ab illis qui cont[ra] saracenos in hispa-
niam p[er]fiscunt. Illi q[uod]ppe stulta ignorantia ut forte ceca
capitate comoti. inter uos necesse se uire uolebant quos diuina
fortasse putas ad salute[m] predestinante. Sic etiam beat[us]
gregori[us] quosdam qui ad eos delendos exarscebant. p[ro]hibuit
impium e[ss]e dicens. eos delere uelle. qui dei misericordia
seruati sunt. patria libertateq[ue] amissa. diuina penitencia
pactum p[er] iudicio ineffusione sanguinis saluatoris dap-
nati. p[er] quarum orb[is] plagas. dispersi uiuant. Dispar nimiru[m]
iudeo[rum] & saraceno[rum] causa. In illis eni[m] quia xp[ist]ianos p[er]se-
cutione[m] & exurbib[us] & p[er] is[rael]icis pellunt. iuste pugnauit.
Hi ubiq[ue] seruire parati sunt. Quedam etia[m] ep[iscop]i sinago-
gano[rum] destruere uolente cohibuit. hugo[rum] abba

Lvii. **F**r[ater] n[oster] richeri[us] senonensis archiep[iscop]us. eloyuacensi
misit ad nos. ut iei. palliu[m] concederem[us]. Q[uo]d nimirum leuit[ur]
& absq[ue] ^{maxima} ulla conside[r]atione non oportuit nos dare. p[re]sertim
cu[m] claru[m] sit. absenti p[er]sone illud mita[m]i minime debere.

Lviii. **E**os qui missaniam. cleo uytone[n]si.
p[er]fiscendi destinant. patria caritate hortam[ur]. ut que
diuinit[us] admoniti cogitant. ad effectum p[er]ducere summa
cu[m] sollicitudine p[er]curent. quia iuxta qualitate[m] pecca-
mini suoz. un[us]quisq[ue] suo ep[iscop]o. ut sp[irit]uali patri co[n]fiteat[ur].

etiam ne diabolus accusare de impenitentia possit. modus
penitentie imponat. Ios u. autem toritate scilicet aploz pr
tri. e. p. & penitencia eis leuam. & remissionem pecca
toz facim. oratione psequentes. cleso vlt. nesi.

LXVIII

Penitens pſentiu portator. ad nos ueniens reculit se inſtictu
diaboli quida pbr in armatu ſup ſe irruentē. ictuq; ſe
rente occidiſſe. Vnde quia in canonib; habet pſent ſecti
one armati pbr ſimplice penitenciam ee dandam. in u
xim ſibi penitenciam decē annoz. ita ut hic uſq; ad pas
ca ieiunet. ieiunet trib; dieb; p epdomadam. in pane &
aqua. & non utat calciamtis neq; lino. Ab octaua penit
coſten uſq; ad feſtiuitate ſcimarum. ieiunet duob; dieb;
p epdom. & a feſtiuitate ſcimarum uſq; ad natalē dñi
aut facit carcere ieiunans accidet in pane & aqua. aut
et exul & ieiunet trib; dieb; in pane & aqua. Ab octaua
epiſanie uſq; in quadrageſima ieiunet trib; dieb; in pane
& hec facit uſq; ad annos. v. Ab ingreſſu aut ecclie & co
munionē. vii. annos abſtineat. Bengario narboneſi uiccomiti

LX.

Nouit prudentia uſa nobis placuiſſe. qd iudeos qui
ſub uſa poteſtate habuunt. citato eſtis. ne occiderent
ſtonem gaudet os effuſione ſanguinis. neq; letat. in
pditione maloz. Wifredo epo.

LXI.

Omnis lazes tam eccliaſtice q ſetres effuſione humani ſangu
nis dapnare. Iuſi forte commiſſa crimina aliquē iudicio
punitant. ut forte ut de ſarracenis hoſit exacerbatom
cūbat. Conſulte q & laudabiliter feciſtis. qd iudeos ſine
cauſa ad quari non adquireuſtis. Alonem & iā. ut de hinc
ſiop fuerit. ſimili m faciat. Epſs ſcorſice.

LXII.

Ille qui ordinand; epſ. electionem ſua pſentia clerice
popli debet approbare. ac in examinatione ſua decretū
in quo affirmationes clericoz contineant offerre. It.

S meliorib; de clero & poplo electio iohis pbr placuit re-
ipsi cu idoneis testib; uidelicet clero & poplo nec n licet
in finib; ecclie uoluntas significet dirigere. quatin
ordinatione illi iuste & canonice celebrare ual tam.

lvi. R elatu aplice sedi qd sine gñ Rainaldo ex mano epo-
merore non didicim; de crimine unde religio a pama
confirmat contra statuta scōz patrū annualē pecuniā
paga. Unde inmancia sinodo te admonuim; te admonui-
mus. ut tam detestabile heresim. in pacu tuo fieri uici-
non pmutares. qd quia neglexisti quid inde merearis ipse
ppende. & ppendens ita diligenter corrige. ut & heresis uena
litat omni remaneat. neq; pcepto aplice sedis obediē-
te exasse ostendat. .a. alfo machoni.

lviii. H ullus debet ordinari eps nisi p a clero & poplo fuerit elec-
tus. & si ipsi electio p idoneos testes. clero & poplo non fuerit
appbata; clero & poplo Wapincensi.

lvi. S ciatis nos ribam muasorem ecclie ipe uncto excomu-
nicationis innodasse. & a comunione scē ecclie sepasse
Insup etia in tota parrochia uia omne ecclasticū officium
pē baptismū aplice auctoritate inuicim; ita. ut nec etia
mortuū officium aliqd impendat donec de medio ipm
pdicti iniquitatis uirum electus. & alium dignū & ido-
neum elegeritis. Rainaldo aselaresi archiepo

lvi. N oueris nos riba pdecessorib; nris iuste depositū. a com-
munione scē ecclie sepasse. & in tota parrochia uapi-
censi omne ecclasticū officū pē baptismū inuicim;
donec ribe expulsus fuerit. & alit dignus & idoneus eligat

lvii. H ernolfus ex registro eid.

sanctonensis infamia. & laudus nucerin; in talia epi.
multas certisq; criminib; accusata. alit qd eccliarū ecclasti-
corūq; ordinum consecratione simoniace id; inuicim;

pecunia scire. Aliter si quod officium sibi ab eo aplice in-
dictum: p[re]s[er]t[er]it. conuicti iudicio sunt synodali deposui.
l[et]. Michael p[re]sauriensis ep[iscopu]s q[uo]d res eccl[esi]e sibi commisse: mul-
tis modis dilapidauerit. accusatus. atq[ue] conuictus depositioni
e[st]. sententia ep[iscop]o[rum] addictus: h[er]manno Luedovicensi ep[iscop]o.

Lxviii

Claret intelligentie tue incanonib[us] haberi. q[uo]d nullus si-
ne legali iudicio spoliat[ur] nisi prius ea que exspoliat[ur]: sibi
restituant[ur]. iudicio cogat[ur] restituari. P[ro]posito florentie eccl[esi]e.

Lxviii.

Auduum ep[iscopu]m u[bi] in ultra montes fuit. & quib[us]dam uir in
regum curiam ut ibi introit[us] & uitae ex[am]inaret[ur] adire
p[re]cepisse: Q[uo]d quid cu[m] nulli regu[m] ut imp[er]ato[rum] eccl[esi]astica
negotia liceat t[ra]nse[re]: ad aplice sedis contemptu[m] uidet[ur]
factu[m] fuisse. Alberto metensi ep[iscop]o.

Lxx.

P[re]sentium portatore. que parenti incuria p[er] pecunia[m]
n[on] ep[iscop]o sed eunda[m] p[ri]ncipi ei[us]dam inuitu[m] sacerdoti dignitate[m]
optinuisse significasti. licet sci canonici deponend[um] re[st]itue-
ram quia culpam istam nesciens. & coactus comisit. seq[ue]nt[er]
ab eo ordine ut deponeret[ur] ultro neus supplicauit. exco[m]-
m[un]icatione discretionis que ^{ma} omniu[m] iuratu[m]. mag[is] q[uam] ex iugo
re canonu[m] m[er]ito ^{adhibendo} insera. ipsum in eode[m] ordine. fr[atr]u[m]
a tue consulimus. ita tam. ut quia eccl[esi]a illa cui de seruit
sacerdotu[m] p[er]cliniam non p[ar]at. suspensus a sacerdotali officio
p[er]maneat. Quod si forte eccl[esi]e utilitas exigerit ut cura re-
gimini assumat. liceat eu[m] ex concessione ep[iscop]i sui fr[atr]u[m]q[ue] obe-
dientia sacerdotali officio fugi. arido. ep[iscop]o.

Lxxi.

Conquestus: b[er]nardus ep[iscop]us hugonem cardinale ob nulla[m]
culpam nisi quia a symonaco ordinatus fuerat: deposu-
isse. Vnde aplice auctoritate fr[atr]u[m] tuu[m] mandamus
ut congregatis conp[re]s[en]tialib[us] ep[iscop]is causa diligenter discutias. et ua-
mueris. ut palia culpa deposite non fuerit. cu[m] loco suoe
ep[iscop]atu[m] n[ost]ra aplice fultus auctoritate restituas;

lxvii. **C**enomannense electum proq[ue] filius sacerdotis dr. sicce[?] archiep[iscopu]s medietatis
meum iurantes conueniunt. p[er]p[et]r[ati] non reu[er]ent[ur]. sed suffragan[ti]
ab. meret[ur] s[ed] suscipim[us]. p[er] tam ut p[er]p[et]r[ati] in posteru[m] assumat[ur]. sed
adit[ur] eccl[esi]e p[ro]p[ri]o consulat[ur] clero mediolanensi.

lxviii. **A**rchiep[iscopu]m ur[bi]m simoniaci se fecisse nullus ur[bi]m ignorat.
quia d[omi]n[u]s abbas & ordines uendit hoc & i[ps]e p[ro]p[ri]at.
le. p[ro]uenerat nos in sinodum rom[ana] ep[iscopu]s omib[us] & religio[s]is
s[an]ctis aduocantib[us] decreuisse. a simoniacis & fornicatorib[us]
officiu[m] celebrari n[on] debere. nec aliquis xp[ianu]m id ab
eis audire. p[ro]p[ri]u[m] itaq[ue] a simoniacis & ab his quos siminis
abusi cognoscit[ur] officiu[m] audire in eccl[esi]a & sacerdotes in eccl[esi]a
omn[es] a tam nefaria p[re]sumptione repellite. Siquis u[ero] sacro
tu[m] diaconoz ut subdiaconoz officiu[m] contumacie deserens
simonia sibi pot[er]it d[omi]n[u]s sic sponte obsequium contumacie deserens
ita obsequium contumacie dimitte cogit & inuit[ur] beneficium.

lxviii. **S**icut nobilitasura a. u. p[ro]p[ri]o mediolanensi.
nos in rom[ana] sinodo. consilio am[ic]i se amittit[ur] decreuisse
ut a p[ro]p[ri]o simoniaco seu concubina habente missa a nullo
fidelium audiret[ur]. Eos & i[ps]i qui ut fornicari licet diuinu[m]
officiu[m] derelinquunt. & a deo recedentes diabo loquunt[ur] & op[er]ib[us]
seruiunt. sicut se iustissime officio alienos faciunt.
ita beneficio eccl[esi]ar[um] p[ro]uocatos ad iudicabim[us]. Stephanus
lxv. **Q**ue in canonicis determinata. Alva p[ro]p[ri]o ep[iscopu]s.

penitencia. e[st] omnino obseruanda. Sed misericordie gra[ti]a que
nulla lege concludit[ur]. nullo t[em]p[or]is spacio cohercet[ur]. n[on]
pie penitentiis deneganda. Pastoral itaq[ue] discretionis
uniusq[ue] contritione cordis & doloris affectu magis
q[uam] temporis spaciū accende. & p[ro]meras opum fructuq[ue]

lxvii. **O**rdinationes ab eustacio orientano ep[iscopu]s non legalit[er]
in eccl[esi]a ur[bi]s factas. p[er] restitutione leonis ep[iscopu]s ur[bi]s omnino

irritas & inuicias habi decernim. o doctus ego
Lxxviii Rogatus ut pbro albizoni p'sentium lateri misericordiam
impenderet officium misse concederem. Significasti enim
eum cum matre sua fornicatu fuisse. & ob hoc penitentia
xv. annorum accepta. vii. tam annos expleuisse. viii.
quid adhuc superest. Ex quib; unum sibi causa meae tunc
dilectionis precib; indulxi. Ceterum licet iuxta canonum
rigore a sacerdotio debeat omnino deponi. ut si qua ei misa sit
impedenda p' merito religiosae conuersationis post pacem
tam debeat penitentiam consequi. hoc tunc discretis
arbitrio solo respectu mis' aplice auctoritatis relin
quim; preferam; cum p'ce valeat dari inquiri. quales
penitentiae exhibeat fructus. quumq; utilitati ecclesie sit
necessari;. **CONSTANTINO AETIPIO EPO.**

Lxxviiii Scripsisti quedam ecclesie tue filium concubine sue in quar
talinta consanguinitate alteri scilicet desponsata. p' coniu
ge duxisse. Iurauerat enim ea ut affectu inmaerimonii
pprius ducere sponsus. Iurauit & illam in fornicatio
nem tenere incestuosus. **le**

Aplice fultae auctoritate tibi iudicando consulim; sp'o
sam p'p'o sponso concedi illi uidelicet qui nulla
consanguinitatis copula iungit sibi. Qm' misericordi
puri pena que putandis culpis contibet indulgen
da; q' pena puri. cu' p'seuerancia criminis ut delicti.
Irib; deniq; peccator iste nocet criminib; purio adul
tio. incestu. Purio namq; q'a q'd observare n' potuit legale
sine iudicio parentu. ut iudicium temere iurare presti
sit. Adulatio quid qm' q' alii sponsam uultu p'ximo
concupiuit. & seduxit. Incestu quia contra decreta patru
uicini q' liceat p'miscere. sanguine sanguini n' ueretur.
le. nosti quid sacri. canones. de huiusmodi hoie decreuerit.

57

Lyrr

1

117-11

11-1111

11-1111

firm

suscepit admissa pignora loca pulchra epa falsa ostentacione
legit. Sic tandem ad monastium rediit penitentia accep.
duas in carinas effecit. & ierosolima causa orationis accessit.
Quippe frueret unde quicunque presumpcionis gessit debita
iudicia ut dicit. ad digna penitentia successit & quia limina
aploz principum curauit adire debet etiam prosumam sentire.
Itaq; si ita & si quonib; criminib; cu non guarit & officio uita
illi nouerit concordare potit nro iudicio & pmissione ad certos
gradus acta caritate sublimari. **Abelardo svesionensi epo**

Lxxv. Quod in xxx. annor longitudine homicidii inter uia dei facti
penitentiam excedisti. constitutioni hunc auctoritate n
dam. quia in factis hoc canonib; non inuenim. tam qm a
prudensib; & religionis uiris creua dei paueruanda in pto
pace. & constituta omnino n repbam. **Willelmo marchioni.**

Lxxvi. Quidum qd hancie rauennas dictus archieps. misus sit &
excommunicare. aplica auctoritate te tuosq; absoluerites.
mandam non curare. **Hadoni treuerensi. & theodico**
Lxxvii. Presentium lator cosid. pbr. **Wirdunensi.**

ad limina aploz ueniens querelam aplice sedi deposuit.
beneficia & altaria que p canonica wirdunensis ecclie op
tineret solebat. a quoda diacono richerion nomine ablata ee.
Dixit eni qd quonda in infirmitate eadem seruire passionis
oppressus. monachum se facere pmissit. non tam ut monas
tio uel abbati se tradidit. ul pmissione scripserit. sed consueet
qd pfacum beneficiu in manu aduocati ecclie sue reputau.
At p q conualuit monacu se facere mox negauit. Dixit &
qd cum infirm iaceret predictus richerus beneficiu suu
ab epo wirdunensi adquirere potuisset. quia dix eum monac
ia factu ee. Causa differe interueniente sinodu in qua p
richer? diacon? mala fide adquisisse ac male inuasit. conuict?
Quippe quia & beati benedicti canonicaq; pcepue patet

& predecessoris nostri Gregorii pp. constitucio in ecclesia monac
 ante unum annum probatione effici. si ita: ut dixit. iudicam' &
 auctoritate apostolica auctoritate precipim' ut ipsa diligentia
 atq. clemencia horum potius cosilio pbr' uidelicet bnficiu' & alia
 recipiat. habeat. & quiete retineat. Exceiso eisd.
 amau' nicesim' ep'm. ab ep'o de posui. q' accusatus. & con
 uictus de fornicatione. simoniaca ep'atus ademptione. sacroq.
 ordinum ueridictione. Landosusq; torabulensis ep's qd
 deposito monastico habitu simoniace & pambicione adeptu
 accesserat. accusatus atq. confessus. ab ep'ali regimine & offi
 cio: absq; spe restitutionis eueit. Ibi quoq; simili in desuente.
 Benedictu bicariensem ep'm. qd interdictus sibi anicolao pp.
 celebrare p'sup'sit officiu'. queda' etia' p' hos ap'm qui ab uno
 solu' ep'o consecrat'. nulliq; ecclesie designat'. q' passim sede uagi
 bat incerta. ead' condempnauit sententia.

Vacdec taru. Libro .ii. Titulo .iiii.

Vocare in ius non oportet. nec pontifice du sacra facit. nec eos
 qui p'p'e loci religione inde se mouere n' possunt. sed nec ei
 qui equo publico in causa publica insuebat. p'tea in ius
 uocari non debet. qui uxore ducat. aut ea que nubat. nec
 iudice du de re agnoscat. nec eu qui ap'torem in causas agat
 neq; fun' ducente familiare. uixtaue mortuo faciente.
 Si fundu' que possideba ante petieris. deinde cu' sedm te
 esset iudicatu' appellatum an possessor eidem fundi si. si du
 bital & recte dicitur possessor in te ee quia nichilomin'
 possideo.

Titulo .viii.

11. **S**i quis iudicio se sisti p'miserit. & ualitudine uel inpestare
 ul in fluminis phibitus se sistere non possit. exceptione
 adiunat. It. qd diem succurrerit etia' qui inpestare uel
 in fluminis phibit' non uenit. inpestare sic intelligere
 debem'. siue maricima siue t'restris sit. inpestare uel in
 telligere debem'.

que impedimento ^{fit} itinere ut navigationi. Cuius fluminis
 sine tempestate accipienda: ut fluminis intelligamur et si mag-
 nitudo ei impedimento sit. siue pont solutus sit. uel nauigiu
 noster. Siquis enim cum posset non incidere in tempestatem uel
 in fluminis uel si ante perfectus esset. uel tempore oportuno na-
 uigasset. ipse se arcauerit. inquit exceptio ei minime proficit.
 quod de causa cognita est statuendum. Namque sic arguendus
 est. ut possit ei dici aut non multo tempore ante perfectus: quod
 promissionis ueniret. Neque uero promittendum: ei
 siquid sit quod tempore autari. tempestatem uel uel fluminis
 quid enim si quis cum rome esset. ipso tempore promissionis sistendi. et
 nulla necessitate urgente uoluptatis causa municipium
 proficit sit. tunc indignus: cui hec exceptio patrocinetur. Aut
 quod si tempestas quod in mari sit. tunc aut iste potuit uenire
 ut flumen circumire? cum tam ut flumen sic abundasset ut in-
 plessit omnem locum in quo sisti oportuit. uel aliqua fortuita
 calamitas eundem locum euerit. ut periclitum uentum periculum
 fieret. ex bono et equo. et hinc exceptio ei accommodanda est.

Simili in exceptio datur ei. qui aduocatum uenire uolebat
 a magistratu retentus: et retentus sine dolo malo ipsi. nam
 si ipse hoc affectabat. uel auisus erat non ei potest exceptio. sed
 ipsi quid dolo ei obest. Ceteris non obest qui malo dolo
 interfecerint ut reuenerint. Si siquid eum decinuerint. nullo
 modo ei proficit. hec exceptio.

¶ x

Si finere quis domesticum impeditur. debet ei exceptio
 dari. Ne quis in medium uindictarumque tempore aduersarii
 cogat ad iudicium uenire oratione diui marci permissa
 quod occupati circa rem rusticam. in forum compellendi non sunt.
 Sed si prece aut ignorantia ut socordia euocare eos pre-
 uenerit. hinc sponte uenerint. siquid sententia duxerit
 presentibus illis et sponte litigantibus sententia ualebit.

etque dicendum in se et exceptione
 potest. si patet causa et materia
 circum.

tamen si recte non fecerit: qui eos uocauerit. *l. xi.*

Solet etiam metus unde maritum: tunc uis dici de rebus: que tempore ut morte perire possint: morte: ut uis furti: ad iniuriam: iniuriarum: actionumque de incendio: ruina: naufragio: rixe: nauis: repugnanda sapuisse dicuntur et si quales similes sunt. *Titulo xii.*

Pacta que turpe causam continent: non sunt obseruanda. *l. c.* Contra iuris ciuilibus regulas: pacta conuenientia: rata non habentur. *l. c.* Cum quidam duos fundos eiusdem nominis habens legasset fundum cornelianum: et esset alius pater maioris: alius minoris: et heres diceret minorem legatum: legatarij maiorem: uulgo faciebatur utique: minorem legasse si maiorem non potuerit: docere legatarij.

Ceteris placet pactione obscuram ut ambigua uenditorum et qui locauit nocere: in quorum fuit potestas: lege aptius scribere. *libro .iiii. Titulo .i.*

Remouet apostulando palus et qui corpi suo muliebria passus: Siquis tam in pedium uel hostium stuprum: notetur notari. *Titulo .ii.*

Infamia notat qui ab excoetu ignominie causa: ab ipatore eo uicini de re restituendi potestas fuisse dimissus erit. Qui aras ludere prouinciandi ut causam infernam perierit: qui lenocinij fecerit: qui iudicio publico calumpnie: per uocationis causa quid fecisse iudicatus erit: qui furtum horum raptum iniuriarum de dolo malo et fraude: suum nomine damnatus. *l. c.* Lenocinij facit: qui questuaria mancipia habuerit: Sed et qui in libris hunc questum exerceat: in eadem causa: Sive autem principaliter hoc negotium gerat: sicut alij negotiationis accessione utatur: ut puta siccupo fuit ut stabularij et mancipia talia habuerit ministrantia et occasione ministri questum facientia: sive habitatorum

fuerit. ut ut inquit ad punitas sic in balneis ad custodienda uerba mta
conduca hinc mancipia. *It.* Si quis furci ut bonorum raptorum iuriarum de dolo malo
ut accipe sunt manifesti sic. idcirco non manifesti sed si fuerint ^{damus pactum}
aliis famosis accionibus quis condempnat ^{simili in infames} puocauit pendente

iudicio nondum in infamos habet. Statuit omnia tempora
puocationis lapsa sunt retro infamis. *It.* Si cum ea quod nup
tias ut sponsalia constituitur. quod uxorem ducere uel non potest
ul. fas non est. erit notat. More romano dies amicti
noctis incipit. et sequens noctis media parte finit. Itaque
quod in his xxiii. horis duabus dimidiatis noctibus. et luce
media actum est. p inde. quis quod hora lucis actum est.

S duendo quisque per alio licet inuito et ignorante. libet cum.
quod autem alicui debet. aliis sine uoluntate eius non potest
iure exigere. *Libro iii. d. ii.*

VI.

Q uod metus causa gestum erit ratum non habeo. *It.* Vi accipi
mus. et potest. et ea que aduersus bonos mores sunt. non itaque
magistratus recte inculcat. Erit iure licito. et iure hono
rari. que sustinet. Ceterum si per iniuriam gestum est. populi romani
magistratus. ut punitur per se. per populum scribit hoc edictum
longum habet. si forte inquit mortis. aut uerbum timore
pecunia alicui extorsit. *It.* Si quis insurto ut adultio
deprehensus. ut malis flagicio. ut dedit aliquid uel se
obligauit per populum. *Libro xxvii.* recte scribitur postea cum
ad hoc edictum pertinere. amittit enim ut morte uel umquam
quod non omnem adultum liceat occidere ul. si. nisi si
dolo defendat. sed potest ut non iure occidi. et ideo
iustus fuerit metus. *It.* Metu autem presentis accipe
debemus. non suspensione inferendi. Metus autem causa
ab eis uidetur. qui iusto timore mortis ut cruciat. corporis
conteritur ab eis. *It.* Ac publice causa eos solos ab eis intelligimus
qui non sui commodi causa sed cuncti habent. *It.* Si uere

de republice causa ab eo: cum quis in puera negotiari
si in legatione: Si de re sua quis arbitri factus sit, senten-
tia dicere non potest. **LIB. VIII.**

VII. **N**auta & caupo & stabularii mercedem accipiunt non procullo
dia. Sed nauta ut thiciat utrores, caupo uiatores, stabu-
larii ut pmitat uincta pro eo stabularii. Et tam custo-
die nomine tenentur. Nam & fullo & sarcinatorum custodia
sed pariter mercedem accipiunt, & tam custodie nomine re-
locato tenentur. **LIBRO. V. tit. 1.**

VIII. **N**on omnes iudices dari possunt. ab his qui iudices a diuini-
bus hinc. Quidam enim lege impediuntur, ne iudices sint: quia
nati. ut surdus, mutus, & perpetuo furiosus, & impubes. Et
inpuatis negotiis, pater filium, & filius patrem habere potest.
iudice. **LIBRO. VI. ca. tit. 1.**

VIII. **Q**uamuis id furiosus possessor perdidit, ut corrumpit, impu-
mum. **LIBRO. VIII. tit. 1.**

X. **I**n re comun nemo dominorum iure seruatus neque facere neque
in iure alio potest, neque prohibere quominus alius faciat.

XI. **U**nde latitudo ex lege. **tit. 11.**

XII. tabularum improprie. **VIII. pedes habet. In infra tum**
10: ubi flexum: sexdecim. LIBRO VIII.

XII. **I**taque si seruum qui latrone michi insidians occidero:
securus ero. si aduersus pictum: natalis ratio pmitte se de-
federe. **Lex. XII. tabularum si redeprensus occide pmitte.**
ut tam id ipsum cum clamore resistere. **lib. 1. Nullusque si**
pimpicia impetu mularum retinere non poterit, si alie
num hominem obtruncat, uulgo dicitur culpe nomine
teneri. id dicitur. Et si propter infirmitatem retinere mularum
impetu non potuerit, nec uidetur iniqui si infirmitas cul-
pe adnumeratur cum affectare quisque non debeat, in quo intelligere
debeat infirmitatem suam, alius periculosa suam. **Id iuris.**

In alio aut deprehensum ita pmitte
ut occide si ita est deprehensum
ut tam eum clamore resistere.

imponat qui impetum equi quolibet impetum suum
Lusumque non ius.
in culpa: Et qui occidit adulterum deprehensum hac lege
hac lege non tenetur. Et. Si quis in stipula sua ut spina
comburenda ei causa ignis immiserit. et ulterius euagat
et pergrissus ignis alienam sagem uel uineam lesit requi
ram. Nam impia ei aut negligentia id accidit. nisi
die uentoso id fecerit. culpe reus. Nam et qui occasio
ne pstat. dampnum fecisse putat. in eod. gramine. et quod
obseruauit. ne ignis longi periret. At si omnia que oportuit
obseruauit. ut subita uis uena ignis longi periret. caret
culpa. Et. Qui pecus alienum in agro suo deprehendit non iure
id includit. nec agere illud aliter debet. que supradiximus.
quasi suum. sed abigere debet sine damno. ut admonere dominum
ut suum recipiat. **Lib. .iiii.**

VIII. Si uerius sciret domino occidit. in eod. dominum obligat. ipse enim
iudex dominus occidisse. Si autem insciens noxiat. nec enim debet
ex maleficio seruimplis aueri. quod ut nox. cum de dicit.
Iure communi nemine dicit iure facere. quicquid iure
alio possit. Unde manifestum. prohibendi uis esse. in re
pari potiore causa esse prohibendas constat. sed et si incommu
re prohiberi socius alio nequid faciat potest. ut tam facti
opus collat. agi non potest. Sed cum prohibere potest hoc
permittit. **Libro .xii. uel .ii.**

VIII. Si iure iurauit nemine ei iusiurandum deferente potest
id iusiurandum non crebit. Si iuri iurauit. Alioquin si
cullimus quisque ad iusiurandum occurrentis. nemine sibi de
ferente iudicium. hoc perib. se libano actionem. Et
Qui iusiurandum deferit. per decalupnia debet iurare.
si hoc exigit. deinde ei iurabit. hoc iusiurandum de calupnia
eque patrono parente remittit.

Obre g honestam dāta repa potest. si res propt quā dātū
secura nē. Quod si pū causa accipitū fūit deā secūta sit
repā potest. lē. Qd meretrix dāt repa n̄ potest. ut lauro
& marcellus scribunt. sed noua ratione n̄ ea quā utriq; opi
tudo uertat sed soli dūtar. Illi? enī turpit facere qd sit
meretrix n̄ turpit accipere cum sit meretrix. l. i. xvi. ff. de i. i.

Litora que fundo uendito conuincta sunt. modū non
computant. quia nulli sed iure gentiū omib; uacant.
nec uie publice aut loca religiosa. uel sacra. Itaq; ut pfi
ciant uenditori cauti solent. ut uie itē litorea & loca.
publica in modum cedant. l. 2.

Siquid sacri aut religiosi ^{cinich} est. aut publici uentit.
Sires non usu publico. sed patrimonio fisci erit. uenditio
rī ualebit. nec uenditori pōit exceptio. que n̄ habuit
locū. lē. Clauib; tēdit ita mercū in ortis conditarū.
possessio tēdit uidet. Si clauis apud horrea tradit sunt
quo facto confesū ep̄cor. dominiū & possessionē adipiscit
& si non apud horrea. qd si non fuerit merces uenditoris.
usu capio confesū inchoabit. lē

Depositū qd custodiri iudiciali dātū ē dictū p̄ eo qd ponit.
p̄positio enī. de. auget positiū. ut ostendat totū fidi
ei commissum. qd ad custodiā reponet. lē Sires deposita
dētor reddat. quasi si p̄dat depositi agipossit. Cum
enī dētor reddit. potest dici dolo malo redditū nō ēē.

Qui patit ab alio mandari ut sibi cedat. mandare intelligit
societas si dolo malo. aut fraudandi causa. l. i. xvii. ff. de i. i.
contra sit ipso iure nullus momenti ē. quia fides bona con
traria ē fraudi & dolo. lē. Qd autē ex furto uel ex alio
maleficio questū ē infortitū non oportet conferri palā
quia delictorū ep̄is ac feda cōmunio ē. lē. Si malefici son
etas contra sit. constat nullam ēē societatem. generalitē enī

tradere rerū inhonestarum nulla te potestate.

Inter pactum et filium contrahi episcopus non potest. Obscuritate
pacti nocere potest uenditori. quod id dicitur quod emptor
ea potest rētrahere a patre dicere. **It. iiii.**

xvii. **S**uuum uenditū acuerit. uel quid aliud uici sustinebit
emptor erit aipnū. quē admodū quē admodū suum esset
effugium. uel uas concussit uel qua alia de causa. **It.** Si
sunt degustata. signata tam ab emptore uasa. ut dolia.
consequenter dicem. adhuc pictū ē uenditoris. nisi si aliud
conuenit. sicut a custodiam ad diē mēsure uenditor p̄stare
debet. Prigēni admetat. uim p̄pe quasi nondū uenit.
post mensuram factam uenditoris. desinit ē pictū. et an
te mensurā p̄clo libatur. si nō ad mensurā uendit. sed
forte amphoras. ut etiam singula dolia. **Lib. xx. i. It. i.**

xviii. **Q**ui ad amicum dñi deprecatus confugit. nō fugit. uis immo
sita mēte. si aut non imp̄ato auxilio domū reuertit. nō
dum fugit. **It. i.**

xviii. **S**iquis rem meam uendit minoris q̄ ei mandauit. nō
dēt alienata. Et in conbit p̄batio qui dicit nō qui negat.

Ne mures denuntiet. ut testimonium licet dicat aduersus
socerum. generū. ueritū. p̄uigū. sobrinum. sobrinā
sobrinū natū. uisus qui p̄ore gdu sint. **It.** p̄elicto ipsi
liboz es. parentū uiri uxoris. **It.** **Patrone** ^{et} ne patroni
patrone aduersus. libtos neq. patronū. liba. cogant
testimoniū dicere. **It.** Idonei non uident ēē testes.
quib; impetrari potest. ut testes fiant. testis idoneus
pat. filio. aut fili patri. **It.** nullus idoneus testis in re sua
intelligit. **It.** Qui falso ut uarie testimonia dixerunt.
ut utriq. parti p̄didunt. a iudicib; puniunt. **It.** **Pat. et**
filius qui impotestate ei. **It.** Duo fratres q̄ in eā potestate
sunt. testes utriq. in eod. testamento ut eod. negotio fieri possit.

qui nichil nocet prima domo ptes testes alieno negotio ad
liberi. *l. c.* Ex quo qd pbat lxx iulia de adulis & spononū
dicere. condempnatā muliere colligit & spononū & iā mātē
p iudicio dicendū ius habere. *Lib. xxiii. tit. i.*

xv. | n sponsalib; etiā cō sens^u cor^{um} agend^o quoz innūpāt des
dat. Intelligi etiā sep filie patre consensu: n tūdem
dissentiat. Sponsalia sicut nuptae consensu sunt cōtinentiū
& ideo sicut nuptis: ita sponsalib; filiam familias cōstingere
oportet. Que pūtuoluntati non repugnat: consensu
intelligit. Tunc aut dissentiat patre licentia concedit si m
dignis morib; ut corpus spons^o ei a patre eligat. Filio fami
lia dissentiente sponsalia ei nomine fieri non possunt.
n sponsalib; contrahendis etas cōtinentiū de finitā n
ut innūpātū. quappē p mōdio etas sponsalia effici
possunt. si modo id fieri ab utraq; parte psona intelligat^r.

xvi. | *l. c.* idē. si non sint minores q. vii. annis. *tit. ii.*
f. utroq; cōtēhi matrimonii cōsintit. quia cōsū op^o sed rec
te cōtractum non impendit. *l. c.* Inhibere mulieris cōsu
tudinē: non concubinat^r. sed nuptae intelligende sunt.
si non corpore questū fecerit. *l. c.* Que in adulterio deprehensa:
publico iudicio dāpnata. I moe si adulterio condempnata
pponat. non tantū q. deprehensa: erit notata sed quia publico
iudicio dāpnata. *Lib. xxiii. tit. i.*

xvii. | Morib; apud nos receptis: ne int^r uirum & uxore donatio
nes ualere. hoc autē receptū ē. ne mutato amore
in uice spoliarent^{ur} donationib; n pantes erga se. sed p suam
facilitatem. *Tit. ii.*

xviii. | G eneralit^r diffiniendum ē. donec certum ē: maritū uiuere
in cōiunctate cōstitutiū nullam habere licentiā uxore
cor^{um} migrare ad aliud matrimonii. *l. c.*

S i seruus quē possidēbā fugerit. & iā si p libo se gnat. iudicabit

adno possideri. sed tunc intelligendum est. cui si adphenus
fuerit. n. sic patitur p. libere sua lingua. n. si p. n. e. l. u. g.
re non uidebit adno possideri. cui si adphenus p. parat
Institucio prima Lib. 1.

XXIII. **Q**uod si impator p. eptam suam constituit. uel agnoscens
dixerit. uel edicto precepit. lege re constat. Et sunt
que constitutiones appellantur. Sunt ex his quedam
sunt p. sonales. que nec ad exemplum t. h. n. q. n. non hoc
p. n. e. p. uult. nam qd. alicui ob merita mouetur. ut
sicut pena irrogatur. et si cui sunt exemplo subuenit. p. o.
nam non t. n. g. redit. Et si scripto inuis uenit qd. usus
p. bauit. Nam dum in moret. p. n. s. n. s. u. t. n. t. u. comp.
b. u. t. lege imitant. Et. Ea que ipsa sibi queq. ciuitas
constat. sepe mutari solent. ut tacito consensu. p. p. t.
alia postea lege lata. Tit. iiii.

XXV. **I**ngenius si est. qui statim ut natus lib. e. siue ex duob.
ingenius matrimonio edit. Siue ex libanis.
siue ex alto libano et alto ingenio. Sed et si quis de ma
tre liba nascit. p. n. e. r. e. s. r. u. o. ingenius nichilomin. nascit.
Quodam modum q. ex matre liba et incerto p. n. e. r. e. n. a. t. u. s.
q. n. u. l. g. o. c. o. n. c. e. p. t. u. s. Sufficit autem libam habuisse ma
trem. eo t. p. r. quonascit. Licet ancilla concepit. et p. r. o.
trario. Si liba concepit. deinde ancilla facta parit.
Itaque eni qui nascit. libum nasci. quia non debet cali
mitas matris ei nocere qui inuideo. Ex his et illud q. si
tum. si ancilla p. g. r. a. n. s. m. i. s. s. a. s. t. e. deinde ancilla postea
facta p. p. t. libum anseruum parit. marcellus p. b. a. t.
libum nasci. Sufficit eni qui inuenit. et libam matris
ut medio t. p. r. habuisse. qd. e. u. e. r. u. m. e. Tit. viii.

XXVI. **A**pud omnes p. que gentes. ammanitate possum. d. n. s. i. n.
seruos uite n. e. i. s. q. p. o. t. e. s. t. a. t. e. e. t. e. q. d. e. q. p. s. e. r. u. i. u. o. q. n. e.

id quo adquirit. It. Quis sine causa per vim sui occidit
nisi punitur q. seruū alienū occidit.

Puis antoni consule a quibusda p. lib. p. uenari de his ser-
uis q. a oside sacra ut statua p. uenari confugunt. per-
p. ut similesq. ab illo d. noz. si uia agunt seruos
bonis conditionib. uende. ut p. uenari d. noz. & recte. re-
p. d. t. eni res publice nequis re sua male utat. Cui res
scripti ad eum manum uerba sunt hec. D. noz. qd in
seruos suos potestatem illibata te oportet. p. uenariq. homi-
num uis sui de hac. d. noz. int. : ne auxilium ante serui-
tia ut fame ut incolebile manu his qui uisite deprecant. denegat.
Idoq. agnosce de quere. eoz. q. ex familia uulu. sedm ad
statua confuger. & si ut duri habitosq. aquu. ut in uia
affretos cognoueris. uende uibe. ita ut in potestate d. ni
n. reuertant. *Titulo. viii.*

lrvii. **N**uptie autem sunt matrimonium. e. uir. mulierisq. con-
iunctio. indiuiduam consuetudine uite continens.
It. eas p. sonas que parentu libor. uel locu int. optinent
nuptie contrahi n. possunt. uelut int. patre filiam
ut auu. & nepes. ut matre & filium. t. auu. & nepotē
& usq. ad infimum. Et si tales p. sone int. se conerit.
nefarias atq. incestas nuptias contraxisse dicunt. & hec
ad eo ita sunt. ut q. uis p. adoptione parentu libor. loco
sibi te cepit. n. possunt int. se matrimonio iungi.
Intantu ut etia dissoluta adoptione id iuris maneat
Itaq. ea que p. adoptione filia aut nepes te cepit.
non potis uxorem ducere. quis ea emancipauit. Int.
easq. p. sonas que ex ⁶u. g. du. cognationis iungunt. est
qda simit. observatio. n. tantu. Sane eni int. fr. in foro
nq. nuptie prohibe. sunt siue ab eo d. patre. eadq. matre
nati fuerant. siue ex alio d. eoz. & si q. p. adoptione.

soror i te cepit. quod quod constat adoptio. sane inter te & ea
 nuptie conchi non possunt. Cum uero per emancipationem adop-
 tio dissoluta fuerit. potest eam uxorem ducere. sed si ei eman-
 cipatus fueris nichil est impedimento nuptiarum. & ideo constat
 si quis genitru adoptare uelit. debere eum ante filiam eman-
 cipare. & si quis uelit nuru adoptare. debere eum ante
 filium emancipare. fratris uel sororis filiam uxorem ducere non licet.
 Sed nec neptem fratris uel sororis ducere quis potest. quis quare
 gaudet sit. Cui enim filiam uxorem ducere non licet. et neque nep-
 tem permittit. Et uero mulieris quae patris tui adoptauit filiam.
 non uidetur impediri. uxorem ducere. quia neque naturali neque ciui-
 li iure. tibi coniungitur. Duxerunt fratrem uel sororem libi uel
 fratris & sororis uingi possunt. Item amica licet adoptiuam ux-
 orem ducere. Affinitatis quoque ueneratione quam uideamus nuptiarum
 abstinere necesse est. ut ecce puignam autem nurum uxorem ducere
 non licet. quia uterque filius loco sunt. **l.**

Marta filius ex alia uxore. & uxoris filia ex alio marito uel
 contra matrimonium recte contrahunt. Licet habeant
 fratrem sororem uel. ex matrimonio postea contracto. Si uxor
 tua post diuortium ex alio filiam praeuert. hec quod non est puig-
 na tua. **l.**

Si aduersus ea quae diximus aliqui conserunt. nec^{ut} nec uxor
 nec matrimonium intelligit. nec dos. Itaque hi qui ex
 eo cohibitu nascuntur impotestate patris non sunt. Sed tales
 sunt quoniam ad patriam potestatem pertinet. quales sunt hi quos
 mater uulgo concepit. nam ne hi patri habeant intelligunt.
 Cum his incestus est. unde solent filii spurii appellari. ut
 agreca uoce quasi sporadhi concepti. uel quasi sine patre filii.
 Sequitur ergo ut edissoluto tali cohibitu. nec dotis exactioni
 locus sit. **LIBRO 11. l. 1.**

xxviii

Riparu quoque usus publicus. uiris gentium sicut ipsi flumines.

Itaq; nauis ad eas applicare sines exarborib; ibi natis religa-
re. henus aliquid ibi reponere. cuilibet libum: sicut & p
ipsum flum navigare. Sed ppter eas illarum earum: quoz
pssius adherent. quade causa arbores in his nate eoz ds.

Nulli aut sunt res sacre.

It

& religose & sancte. Quod eni diuini uiris: id nulli in
bonis: sac sunt. Quere & ppositi fides deo consecrata sit
ueluti edes sacre & dona. que rite administrari di consecra
sunt. Que & pnam constitutione. alienari & obligari
phibum. excepta causa redemptionis captiuoz. It

Scilicet; res utiua mur & porte. quoda m diuini uiris sunt.
& ideo nulli in bonis sunt. Ideo autem muros eos dicim:
quia pena capias consecrata sit. in eos qui aliqd in muros
deliquerunt. It

Fere bestie & uolucres. & pisces. i. omnia animalia que in tra
mari celoq; nascunt. simul atq; ab aliquo capta fuerint.
iure gentium statim illi ee incipiunt. Qd eni ante nulli
id naturali id naturali ratione occupanti concedit. nec int:
feras bestias & uolucres. utrum in suo fundo quisq; an in
alieno. Plane q alienu fundu ingredit uenandi aut
aucupandi gra. potest ad no si id puidit phibi ne ingrediat
Qe qd aut cepit eozq; tuu ee intelligit donec tua custo
dia cohercet. Cu u trasit custodia tua. & innatale lib
tate se recipit. tuu ee desit & rurs occupantis sit. Natu
le aut libtate recipere intelligit. Cu uel oculos tuos
effugerat. uel ita sit in conspectu tuo. ut difficult sit ei psecutio
Iluo quesitu: an sit fera bestia ita uulnerata sit. ut capi
possit. statim tua ee intelligat. Quib; da placuit tua ee. et
eozq; tua uidi. donec ea psequaris. Qd si desieris psequi.
desint tua ee. & rursu fieri occupantis. Aliu alit putauer
tua ee. q n cepit. Sed postior sententia nos confirmamus.

quia multa incidere solent ut eam n' capias.
Apuq; nata: fera: l'ca: que in arbore tua consistunt
anteq; ace alioq; includant' si magis tue ee intelligunt
qua uolueres que in tua arbore inuenerint. Ideoq; si illi
eas includerint: is raru dñs erit. Fauosq; si quos effecerit
quilibet eximere potest. L'lane integra se si pindis ingre
dient' in finem tui. potes eu iure p'hibere ne ingre dia
Exagmen q; ex alio tuo euolauit: cuiq; tui ee intellig
dente in conspectu tuo: nec difficult ei p'secutio: Alioquin
occupantis erit. Pauonũ & colubarum fera nata: nec adeo
p'ona qd ex consuetudine auolare & reuolare solent: nã
apes id faciunt. quarũ constat fera ee natam. Ceuosq;
ita qdam mansuetos hnt: ut in siluas ire & redire soleant
quorũ & ipsoz fera ee natam nemo negat. In his aut animalib;
que ex consuetudine abire & redire solent: tal' regla copla
ta: ut eousq; tua ee intelligant' donec animũ reuertendi
habeant. **l'**

Caut' ne quis annũ alienũ adib; suis conuinctũ gemere cogat.
^{pro}
sed dupl' p'ster p'ctione que uocat' de iurmo in iurmo
apellatione aut' anni omis matia significat'. de qua
edificiu fiunt: qd ideo p'usum: ut edificia rescindi necer
se n' sit. Sed si aliqua ex causa diruta sit edificiu: pot' matie dñs finit
^{tuc ea uidicare;} ^{duplu tu p'fecit.}
ad exhibendu de ea agere, ex diuiso si quis alieno solo sua matia
domũ edificauerit: illi sit domus cui solũ. Sed hoc
casu matie dñs p'petat' ei amittit. Quia uoluntate ei
alienata intelligit'. itaq; itaq; si non intelligebat in alieno
loco edificare: & ideo licet errata sit dom'. iudicare matia
non potest. **l'**

Sicut aliena plantam in suo solo posuerit: ipsi erit. & ex
diuiso si tui in meo solo sua planta posuerit: mea planta
erit. Sim' utroq; casu radices egerit: ei p'manere cui iusserat.

anteq[ue] radices egerit. Adco aut[em] ex quo radices ag[er]e planta pe-
tal[is] et commutat[ur], ut siugum arbore[is] ita tram[em] t[er]re p[er]tra-
uerit fundum radices egerit. t[er]re effici arbore[is] dicimus.
Ratios[us] eni[m] n[on] p[er]mittat[ur], ut alia[rum] arbor[um] et intelligat[ur] q[ui] cui[us]
infundit radices egisset. & ideo p[ro]p[ter] confinium arbor[um] posita
sicut inuicem fundu[m] radices egerit. communis fit. Quara-
tione aut[em] plante que tra coalescunt solo cadunt. cad[er]e facioe sumit[ur] q[ui] q[ui]a solo cede[m] intelligit[ur].
C[on]fiteat[ur] u[bi] qui in alieno solo edificauerit. Si ab eo dominus
p[er]tinet edificium defendi potest. s[ed] exceptione doli mali
scdm ea que dixim[us]. ita t[ame]n exceptionis auxilio tutus esse po-
test. is qui alienu[m] fundu[m] sua impensa bona fide conseruit.
thesauros quos q[ui]n suo loco inuenit. It[em]
diuis adrian[us] nat[ur]ale equitat[em] sequit[ur]. et concessit q[uod] illos
inueniret. Idq[ue] statuit. Siquis in sacro aut religioso loco
fortuito casu inueniret. at[que] siq[ui]s in alieno loco n[on] data ad
hoc opa sed fortuito inueniret. dimidui dno soli concessa
& conuenient. Siquis in cesariis loco inueniret. dimidi-
um inuentoris dimidui cesaris et constituit. Cui con-
ueniens: ut siq[ui]s in publico. ut fiscali inueniret dimidui
et ipse ipsi. & dimidui fisci ul[ter] ciuitatis. p[er] traditione[m] q[ui]q[ue]
iure nat[ur]ali res nob[is] adquirunt[ur]. pauchil eni[m] t[ame]n conueniens
est equitati nature: qua uoluntate d[omi]ni uolens rem sua in
alienu[m] transire. ratam habet. Et ideo cuiuscu[m]q[ue] g[en]is corporat[is]
res tradi possit. & ad dno[rum] edicta & alienant[ur]. Itaq[ue] stipendaria
q[ui]q[ue] & tributaria p[er]dita eodem m[od]o alienant[ur]. Sed siquid ex causa
donationis aut dotis. aut q[ui]libet alia ex causa tradant[ur].
sine dubio t[ran]sferunt[ur]. Vendite si & tradite n[on] alit[er] e[ss]e p[ro]p[ri]a
adquirunt[ur]. q[ui] si uenditori p[er]ci[u] soluerit. Ut alio m[od]o si quis
fecerit. uelut exp[re]ssore aut pigiore dato. q[uod] cauet[ur] q[uod]
lege duodeci tabularu[m]. Tam recte dicit[ur] & iure gentiu[m]
ul[ter] iure nat[ur]ali id effici. Sed si u[bi] qui uendit fide[m] e[ss]e p[ro]p[ri]a

secutus fuerit. statim re ipsa fieri. nichil autem inter: utrum
ipse dominus tradat. alieuius animo voluntate. et alius. aut posses
sio ei rei sit promissa. quia ratione si sit liba negotii. administr
tio a domino promissa fuerit. quod ex his negotiis re uendiderit. et
tradidit facit tam accipientis. Intendum est sine traditione
nuda uoluntas sufficit domini ad rem transferendam. ueluti si
re quod tibi aliquis comodauit. uel locauit aut apud te disposu
it. uendiderit tibi. aut donauit. Quis enim ex ea causa non
tradidit eam. eo tamen ipso quod patet tuam esse. statim ad gratiam
tibi pertinet. proinde ac si tibi tradita fuissent. Lict. vi.

XXVIII. Earum rerum que intempestate maris nauis leuande causa
etiuntur hec tamen domino non pertinent. quia ^{pale} non ea causa etiam
quoque eas habere non uult. Sed quomodo cum ipsa nauis
periculis mare effugit. Quod etiam si quis eas fluctibus expulsa
ut eum in ipso mari nactus lucrandi animo. abstulerit
furtum committit nec longe. nec longe discedere uidetur ab.

his. quod derecta current et non intelligentibus. disscadunt.

Cautum: ut res quod mobiles. perennium usu capiantur. Immo
biles uero per longam possessionem. id est: inter presentes. x. inter
absentes. xx. annis usu capiantur. & his modis non solum in
talibus. sed in omni re que nostro imperio gubernatur. dominia rerum
iusta causa possessionis procedente adquirantur. Lict. viii.

XXIX. Sancitum autem a nobis: ut si quid ex re patris filio obueniat. hoc
secundum consuetudinem antiquam totum patrius adquisitum. Que
enim inuidia: quod ex patris occasione. profectum: hoc ad eum reuertitur.
Quod autem ex alia causa sibi filius familias quesuit. huius usus
fructum quid patri adquiritur. Dominum autem apud eum rem
manet. Ne quod ex laboribus. ut propterea fortuna accessit hoc in
alium perueniens luctuosum ei perdat. Lict. x.

XXXI. Testes autem adhiberi non possunt. hi cuiusque; testamenti factio:
sed neque mulier. neque impubes neque seruus. neque mucus. neque.

Surdus, neq; furiosus, nec cum bonis interdictus:
uo fr̄ qui eid potestate sunt patris utriq; in unū testam
tū possunt fieri. Quia nich nocet ex una domo plu
res testes alieno negotio adhiberi. Intestib; autē n̄ debet
ēē qui in potestate testatoris. *l. i. de iur. xii.*

Non omnib; licet facere testamētū. statim enī hi qui alieno
iuri subiecti sunt. testamēta faciendi ius non hnt.

Testamētū facere non possunt impuberes. quia nullū eorū
m̄ iudicium. *l. i.*

Furiosi q̄ mte carent mte adre p̄tinent. Si impubes postea
pubes factus. aut furiosus postea compos mentis factus fue
rit & decesserit. furiosi autē si p̄ id temp' fecerint testamētū
quo fura eorū int̄missa sūt. iure testamēta ēē videt̄.

Mutus & surdus non sep testamētū facere possunt. utiq; aut
de eo surdo loquit̄. qui omnino non audit n̄ q̄ tarde exau
diat. Nam & mutus si intelligit. qui loqui nichil potest.
non qui audit loquit̄. *libro iii. titlo .i.*

Si quis muliere in suo contubernio copulauerit n̄ ab initio
affectione maritali eā tam cū qua potuerat habere con
iugium. & ex ea libos sustulerit postea u affectione p̄cedente
& iā nuptialia instrumēta cum ea fecerit. filiosq; ut filias
habuerit. non solū eos libos qui post dotem editi sunt.
iustos & in potestate ēē patris. sed etiā antiores quosq; his q̄
postea nati sunt occasione legitimi nominis p̄stare.
obtinere censuimus. etiā si non p̄genia fuerint post do
tale instrumētū confectū libi. ut etiā nati ab h̄. & uet
subacti sūt. aut. ita d. m̄ tam nepos nepos sit. & p̄nepos
p̄nepos sit. h̄. n̄ edū numero sunt. *l. i. de iur. vi.*

Quarto gradu supra sunt abauus abaua. Infra abnepos
abnepas. extransuerso fr̄s sororisq; nepos neptis. *l. i.*

Quinto supra. achauus achaua. Infra abnepos abnepas.

extremus frater sororisq; pater pateris. It

Sexto gradu sunt sup: etauus etauia. Infra trinepos trineptis. extraneus frater sororisq; abnepos abneptis.

Patet autem primum gradum cognitionis obtinere frater uel soror. Trinepos autem. trineptis. Abnepos. quartum.

Item si res aliqua utenda datur ut commodatur. re obligatur et tenetur commodati actione. Sed si ab eo qui mutuum accepit. longe distat. namque non ita res datur. ut ei fiat. et ob id de re ipsa restituenda tenetur. et si quid qui mutuum accepit. Si quolibet fortuito casu. quod accepit amiserit. ut in incendio. ruina. naufragio. aut latronum hostiumue incursum. nichil homini obligatur permanet. At si qui utendum accepit. sanam quidem et exactam diligentiam custodiende rei prestare uidebitur. nec sufficit ei tantam diligentiam habuisse. quam in suis rebus adhibere solitus est. Si modo alius diligentior potest et custodire. re. Sed propter maiorem uim maiores uicarias non tenetur. Si modo non ipsius culpa casus intuenitur. Alioquin si id quod tibi commodatum est. peregre tecum ferre malueris. et uel incursum hostiumue perdonum ut naufragio amiseris. dubium non est quin de restituenda ea re cenearis. Commodata autem res. nunc propter intelligitur. Si nulla mercede accepta ut constituta res abutenda datur. alioquin mercede intueniente locatus tibi usus uiuere. gratuitum enim debet et commodatum. Preterea si apud quem res aliqua deponitur. re obligatur. et actione depositi qui et ipse de eare quod accepit restituenda tenetur. Sed si ex eo solo tenetur. si quis dolo commiserit. Culpe autem nomine id est de dolo atque negligentia non tenetur. Itaque si quis? qui parum diligenter custoditam rem. furto amisit. quod qui negligentia amico re custodienda

tradidit sit facilitati imputare. ^{debet} Creditumq; qui pignus
accepit sit obligat quia & ipse de ipso: q; accepit restitu
enda tenet. ac tione pignoratia. Sed quia pignus utriq;
grā dat. & debitori quo magis ei pecunia dāt & creditori
quo magis sit. ei magis creditū. Placuit sufficere qd ad ead
re custodiendum. exactam diligentiam adhibere. qsi pssit
& aliquo fortuito casu rem amittere securū ēē. nec im
pediri creditum pte. *Licet. xv.*

XXV. Omnis stipulatio aut pure aut in die aut sub condicione
fit. pure ueluti. v. aros darespondes. acque confestim
peti potest. In die cū adiecto die quo pecunia soluat stipu
latio fit. ueluti. x. aros kalis marci spondes. id aut qd
inde stipulam. Itaq; quid debet. si peti pū qd dies uenerit
non potest. ac nec id quid ipso die inquit stipulatio facta
peti potest. quia tōē is dies arbitrio soluētis tribui debet.
Itaq; cū certum ē: eodie inquit pmissum ē: datum non ē.
pūq; is pteat. *Id. Val.* erit stipulatio. cū impossibilis sit
re pmissio. *Id. xviii.*

XXVII. Siquis rem que interitum nata non ē: aut ēē non potest.
dare stipulatus fuerit. ueluti stichum qui mortuus sit
quem uiuere credebam. aut hippocentaurum qui ēē
non possit uiuere erit stipulatio. Id uirgē. si re sacra
aut re religiosam quam humanam uirū ēē credebam
ut publicam que usib; poplis ppetuo exposita sit. ut forū
ut theatrum. uel libum hominē quem struū ēē crede
bat. uel cui commercium non habuit. ut rem suam
quis dari stipulet nec impedimento erit stipulatio. ob id
qd publica res in prauatū deduci & ex libo seruus fieri
potest. & commercium adipisci stipulator potest. & res
stipulatoris ēē de sinere potest. sed pūm mutat. *Id.*
I nunt ē stipulatio si quis ad ea que interrogatus erit. non

respondeat. ueluti si deest artor a te dari stipuler. tu. v. pmit-
tas. ut conē. aut si ille pure stipuler. tu sub condicione pmitcas
ut conē scilicet id exprimas id ē. si cui sub condicione. ut in die
stipulandi tui respondeas. pntia die sponero. Nam si hoc solū respondeat
pmitca. bene uidetur mirandū ē aut condicione sponondisse.

xxviii. Quid arripere causa pmissum ē. ut uia si quis homicidū. l. xx. m.
ut sacrilegū se facturū pmittat. non ualeat.

Cum autē emptio ut uendicio conēta sit. qd effici dicim?
simul atq; de emptio cum uenerit. cū sine scripta res agit pletm
rei uendite statim ad emptorē paret. t. tamē si adhuc ea res emptori
tradita non sit. Itaq; si homo mortuus sit. ut aliqua parte cor-
poris sit lesus. aut edes totē ut aliqua ex parte incendio consump-
ta fuerint. aut fundus in fluminis totus. ut aliqua ex parte
sublat' sit. Siue etiam inundatione aque. aut arborib; tūme-
deceat. longe minor aut deterior ēē cepit. emptoris dampnū ē. cui
necesse ē. Licet rei nō fuerit nact' pēum. soluere. quicqd
enī sine dolo & culpa uenditoris accidit. in eo uenditor secur'.

Sed & si post emptionē fundo aliqd palluionem accessit.
ad emptoris cōmodum paret. nā & cōmodū ei ēē debet. cui p-
letm ē. Qd si fugerit homo qui uenit aut subrept' fuerit.
ita ut neq; dolus neq; culpa uenditoris ^{int} ueniat. Ad minima
uertendum erit. an custodiam ei' usq; ad traditionē uendi-
toris suscepit. Sane enī si suscepit. ad ipsi' pletm is easus paret.
si non suscepit secur' erit. l. 1. & in ceteris animalib; ceteriq; reb;
intelligimus. ut qui tamē rei uindicationē & condicio-
nem exhibere deuouit. emptoris qd sane nondū qui rē emptori
tradidit. adhuc ipse dñs. l. l. l. xxviii

xxxviii. Qui aliquid de possessione priuam deiecit. tenet' lege iulia
De priuata aut uipublica. Sed de priuata sine armis uī fite-
rit. sin autē cum armis cum de possessione expulserit. de ui-
publica armorū autē appellationē. non solum scutū & gladios.

et galea significari. intelliguntur. sed et fustes et lapides.

et. **A**dmonendi sumus adque nobis **¶ xxx.ii.**

nonsolum prodest ipsos sed etiam per eosque personas que in nostra potestate sunt. ueluti per seruos nostros et filios. ut tam quod per seruos quidem nobis adquiritur totum in nos fiat. Quod autem per liberos quos in potestate habemus ex obligatione fuerit adquisitum hoc ab illis datur secundum imaginem rerum proprietatis id est usus fructus que nostra dixerunt constitutio. ut quod ab actione commodum putatur. huius usum fructum quidem habeat pater. proprietatem autem filio seruetur. **Lib. .iiii. ¶ i.**

Furtum fit non solum cum quis incipiendi causa rem alienam amouet. sed generaliter cum quis alienam rem inuito domino detrahet. Itaque sicut creditor pignore. sicut is apud quem res deposita est. caruerat. sicut is qui rem uenturam accipit in alium usum transferat. qui quia rei datur. furtum committit. ut si quis argentum uenturum accipit. quasi amicos ad eam inuitatus. et id prope secum auferit. Atque si quis equum gestandi causa commodatum sibi longius aliquod duxerit. Placuit tamen quod rebus commodatis taliter utantur/accipiant. Ita furtum committere. si se intelligant id inuito domino facere. eumque si intellexisset non promissurum ac si promissurum credat. et cum uidet. optima sane distinctione quod furantis affectu non committat. Sed si credat aliquis inuito domino se rem commodatam conretrahere. domino autem uiderit id fiat dicatur furtum non fieri. Unde illud quaesitum est. cum tici seruum meum sollicitauerit ut quidam res domino surriperet. et ad eum perferret. et seruus id ad meum perferret. meus dum uult tici in ipso delicto deprehendere. permisit seruum quidam res ad tici deferre. utrum furtum an serui corrupti iudicio teneatur tici an neutro. et cum nobis super hac dubitatione et subgestu. et antiquorum prudentium super hoc altercationes perspeximus. quibus neque furtum neque serui corrupti actione prestantur. quibusdam furtum tantum in nos huiusmodi nullumque

obuiam cunctis p[ro]p[ri]am disensione facim[us]. si solu[m] furti acti-
one. sed etia[m] serui corrupti cont[ra] eu[m] d[omi]ni. Licet eni[m] is seruus
d[omi]ni a sollicitate ope[m] minime factus: & ideo no[n] concu-
rant regle. que seru[m] corrupti actione[m] intro ducant.
tam[en] consilii co[r]re[pt]oris ad p[ro]p[ri]e[m] serui p[ro]bitatis introduc-
tum e[st]. ut sit ei penal[is] accio[m] imposita. atq[ue] si re ipsa fuerit seru[us]
corrupt[us]. ne p[er] hui[us] modi impunitate[m] & malum seru[u]m qui
posse corrupi tale facim[us] aq[ui]b[us]da[m] p[ro]p[ri]et[er]et. l[et].

Aliquanda etia[m] q[ui] rei sue furtum comittit. Veluti si obnox-
rem q[ue] creditor pignoris causa dedit. subrepperit. In tali fur-
ti tenet[ur] q[ui] ipse n[on] fecit furtu[m]. qual[ite]r cu[m] ope & consilio furtum
factum: Inq[ui] numero: qui e[st] numos excussit. ut alius ra-
p[er]et. aut obstitit tibi. ut ali[us] rem tuam p[er]cip[er]et. ut oues tuas
& boues fugauit. ut ali[us] eas p[er]cip[er]et. Sed si quid eor[um] plasei-
uia & nondata opa ut furtu[m] admittet[ur] factu[m]: in factum ac-
tio dari debet. At ubi ope meum ac[ti]o furtum fecerit: ambo
furti tenent[ur]. Ope q[ui]q[ue] & consilio ei[us] furtum admitti uidet[ur].
qui scalas forte fenestris supposit. aut ipsas fenestras ut hos-
tium effragat. ut alius furtum faceret. qui ut ferramentu[m] ad
effringendum. aut scalas ut fenestris supponeret[ur] comoda
ut sciens cui[us] g[ra]tia comodaui[t]. Certe qui nulla[m] opam
ad furtu[m] faciendu[m] adhibuit. sed tantu[m] consilium dedit
atq[ue] hortatus: ad furtum faciendu[m] non tenet[ur] furti.

Hi qui imparencium ut d[omi]no[rum] potestate sunt.
sive eis subripiant. furtu[m] quid illi faciunt. & res in furtiua
causa cadit. Sed furti actio non nascit[ur]. q[uia] nec ex alia ulla
causa potest inter eos actio nasci. Si uero ope consilioq[ue] aliu[m]
furtum factum fuerit. quia utiq[ue] furtu[m] comittit. Conuenient[er]
ille furti tenet[ur]. quia utrum: ope consilioq[ue] ei[us] furtu[m] factu[m]
e[st]. furti aut[em] accio ei competat. cui[us] inter e[st]. rem saluam e[ss]e
licet d[omi]n[us] non sit.

¶ **Q**uestes alienas rapit. tenet quid. & furti. *It. ii.*

Quis enim magis alienam rem multo domino contrectat quam qui in rapit. cum impositum ideo recte furti dictum est.

Prospectum: ut nemini liceat. ut nemini liceat in rapere mobile vel se mouente. licet sua eam gestimet. Sed si quid contra statuta fecerit. rei quid sit domino cadit. si autem aliena sit. post restitutionem etiam estimationem eius rei prestare. Quod non solum immobilibus rebus que rapiri possunt. constitutiones operari censuerunt. sed etiam iniuriarumque que circa res solae sunt. *It. iii.*

¶ lin. **Q**ui hominem alienum aut nauem quadrupedem que pecudum numero sit. iniuria occidit quanti eares intra anno plurimum sit. tantum domino dare dampnetur. Quod non praestat de quadrupede sed de ea tantum que pecudum numero est cauetur. Eo patet ut neque de feris bestibus neque de canibus cuiuscumque intelligamus. Sed de his tantum que proprii pascui dicuntur. quales sunt equi. muli. asini. boues. oves. capreae. de suis quoque idem placuit. Nam et siues pecorum appellatio tenentur. quia et hi gregem pascunt. *It.* Iniuriam intelligit occidere. qui nullo iure occidit. Itaque qui lactone occidit. non tenetur. utique si aliter pietum effugere non possit. Ac nec ita quidem hac lege tenetur qui casu occidit sine culpa ei nulla iniuriatur. Nam alioquin non minus ex dolo quam ex culpa quisque hac lege tenetur. Itaque si quis dum iaculis ludat. ut exerceret insequente in seruum tuum eraceret. distinguitur. Nam si id a milite qui in campo ubi solitus est exercere ^{itari} admissum nulla culpa ei intelligitur. si alius tale quid admisit. culpe reus est idem iuris. de milite. qui se in alio loco quam qui exercitandis militibus destinatus est id admisit.

Si putator ex arbore directo ramo seruum
tuum transeuntem occidit: si propter uiam publicam
aut uicinalem id factum est: neque perdat ut casus
cuius possit: culpe reus: si clamauit: neque ille cu
rauit cauere de culpa est: putator. Et quæ extra
culpam esse intelligit si scilicet sum auiam forte ut immedi
o fundo ceciderat licet non clamauerit: quia eo loco
nulli exstans: ius fuerat uersandi.

Proterea si medicus qui seruum tuum secutus derelique
rit curationem atque ob id mortuus fuerit: seruis culpe
reus est. Impa quoque adumiratur: ut si medicus
ideo seruum tuum occidit: quod eum male secutus sit:
aut propter ei medicamentum dedit: Impetum quoque
mularum quas mulio propter impetiam retinere non
potuerit: si seruus tuus oppressus fuerit: culpe reus:
mulio: sed et si propter infirmitatem retinere eas non
potuerit: cum aliis firmior retinere possit: æque
culpe tenetur. Eadem placuerit de eo quoque: qui cum
equo uheret impetum ei propter impetiam suam retinere
non possit: aut propter infirmitatem. His autem uerbis
legis quæ meo anno plurimi fuerit illa sententia exp
mitur: ut si quis hominem tuum quibodie claudus:
aut luscus: aut mancus erat occidit: qui meo anno me
ger aut preciosus fuerit non tanti teneatur quanti is
hodie fuerit: sed quanti meo anno plurimi fuerit
quaratione creditum: periculum esse huius legis accio
nem. Tit. iiii.

Inter alia autem committitur: non solum cum quis pug
no aut fistula: cesus: aut etiam uerberatus erit: sed
et si cui conuiuium factum fuerit: siue cui bona quasi
debita qui nichil deberet: possidenda fuerint ab eoque

intelligatur nichil eum sibi debere. Vel si quis ad infamia alicui libellum carmen scripserit composuerit & dedit. dolose malo fecerit. quicquid horum fuerit. Iurque interfamilias. aut preceptatum. aut preceptatam. assecutus fuerit. siue cui pudicitia attenta sit. & denique alius plurimisque modis admittere iniuriam manifestatur. Patetur autem quis iniuriam non solum per semet ipsum sed etiam per liberos suos quos in potestate habet. hoc per uxorem suam. id enim magis preualuit. Itaque si filie alicuius que a quo nupta est. iniuriam fecerit non solum filie nomine ^{sed etiam patris & mariti nomine} tecum iniurie agi potest. Defendit enim uxor et filius non uiros ab uxore. equum. Sed & socer nupti nomine cui uir in potestate est iniuriarum agere potest. Seruus autem ipse quidem nulla iniuria fieri intelligitur sed domino per eos fieri uidetur. Non tamen hisdem modis quibus etiam per liberos & uxores. Sed ita cum quid laetissimi commissum fuerit. & quod aperte ad contumeliam domini respiciat. uelut si quis alienum seruum uerberauerit. & in hunc casum accio proponitur. At si quis seruo conuictum fecerit. ut pugio eum percussit. nullam in eum accio domino competat. Si communi seruo iniuria facta sit. equum non perperam qua dominus quisque est estimationem iniurie fieri. sed per dominorum persona quia ipse sit iniuria. Quod si uisus fructus in seruo accio est. perperam meum est. magis meum fieri iniuria intelligitur. Sed si libero qui tibi bona fide seruit iniuria facta sit. nulla tibi actio dabitur sed tuo nomine id exquiri poterit nisi in tuo nomine pulsatus sit. Tunc etenim competit & tibi iniuriarum accio. Id est & in seruo alieno bona fide tibi seruienti. ut tociens admitatur iniuriarum accio. quociens in tuam contumeliam iniuria ei facta sit. Pena autem iniuriarum ex lege xii. tabularum

propter membrum quid ruptum talio erit. propter os uero
fractum. numerarie penae erant constituere. Sed post
ea proceres promittebant ipsis qui iniuriam passi sunt.
tam estimare;

Sed in gradu dignitatis utroque honestatem. crescit aut
minuitur estimatio iniuriae. Qui gradus condicionis
et in se uel persona merito seruat. ut alio in seruo aucto
re al. actus hominis aliud in uulnere
ut compedio constituat. Sed et lex cornelia. que de
iniuriis loquitur iniuriarum actionem introducta. que
compedio obtemperem quod sepulchrum quis uerberauerit
domum uel suam uel mercatoriam dicat esse. Domum autem
accipimus siue impropria domo quis habitat siue in con
ducta. ut gratis siue hospicio receperit. atrox iniu
ria aestimatur. ut in facto. Veluti si quis ab aliquo
uulneratus fuerit. uel fistula. celsus. ut ex loco uuln
is uel in theatro. ut in foro. ut in conspectu proceris. in
iuria facta sit. uel ex persona ueluti si magistratus iniu
riam passus fuerit. uel si senatori ab humili iniuria
facta sit. aut parenti patronoque. fiat alibi uel libas.
Aliiter enim senatoris patronique. aliter extranei et humi
lis persone iniuria aestimatur. Si non quod locus uulne
ris. atroxem iniuriam facit. ueluti si oculo quis percussus sit.

Non solum is iniuria tenetur qui percussus sit
uerum ille quoque tenebitur qui dolo fecit. aut curauit.
ut cui mali pugno percussus sit. l. vi.

xliiii. **N**ec nichil aliud: quam ius persequendi iudicio quod
sibi debet. l. Si quis hominem et auidum uel luscum
occidit: qui in eo anno integer et puer magnus fuerit.
tantum dampnat quam in eo anno plurimum fuerit

xlv. **S**i iussu domini cum seruo negotium gestum erit. l. vii.

insolidum p[re]tor aduersus d[omi]n[u]m actione pollicet[ur].
scilicet quia qui ita con[tra]hit fide[m] d[omi]ni sequi uidet[ur].

lvi **A**nimalium nomine Tit. viii.

que ratione carent. si quis lasciuia aut furore aut
seruitute facere pup[er]e no[n] ual[et] accio lege. xii. tabu-
larum. p[ro]d[ic]ta e[st]. Que animalia si no[n] de d[omi]no p[er]
ficiunt res ad lib[er]ationem. l[et].

Sicursus fugit a d[omi]no & sic nocuit non potest d[omi]n[u]s con-
ueniri. quia desunt d[omi]n[u]s ubi fera euasit. pauper
aut[em] d[omi]n[u]m sine iniuria facientis datum. nec
enim potest animal iniuria fecisse dici quod sensu
careat. l[et].

Sciendum e[st] edicto p[ro]hibi nos canem uerre. ap[er]u-
rsum. leonem. ibi habere quo uulgo iter sit. Et
si aduersus hoc factum erit & nocui[er]it homin[um] lib[er]o
e[ss]e dic[er]e. tanta d[omi]n[u]s condempnet[ur]. l[et].

Illud obstruere debet iudex. ne alit[er] iudicet quam
legib[us] aut consuetudinib[us] aut morib[us] p[ro]d[ic]tum est.

lvii **L**ex iulia maiestatis l[et]. xvi.

in eos qui con[tra]imp[er]atores ut re[m] publicam moti
sunt suum uigorem excedunt. cui pena anime
amissionem sustinet. l[et]. Lex iulia de adulteris co-
hercendis non solum temeratores alienarum imp[er]a-
rum gladio punit. sed etia[m] eos qui cum masculis in sancta
libidinem exercere audent. sed et ad ea lege iulia
stupri flagitium punit. cu[m] quis in t[em]p[or]e uirginem aut
uiduam honeste uiuentem stuprauerit. p[er]enam ante
ead[em] lex inrogat peccatorib[us] si honesti sunt publicatione
bonor[um] partis dimidit. Si humiles corporis choreutaci-
onem cum religatione. l[et].

insolidum preter aduersus dñm actione pollicet.
scilicet quia qui ita conēit fidē dñi sequi uidet.

Animalium nomine Tit. viii.

que ratione carent. si quis lasciuia aut furore aut
seruitute facere pupie noxat accio lege xii. tabu-
larum. p dicitur. Que animalia singere dedant. p
ficiunt res ad libationem. lē.

Surtus fugit a dño & sic nocuit non potest dñs con-
ueniri. quia desinit dñs ubi fera euasit. pauper
autē dāpnū sine iniuria facientis datum. nec
enī potest animal iniuriā fecisse dici quod sensu
careat. lē.

Sciendum ē. edicto phibi nos canem uerre. apri
ursum. leonē. ibi habere quo uulgo iter sit. Et
si aduersus hoc factum erit. & nociuū hominū libo-
rē dicē. tanta dñs condēpnet. lē.

Illud obseruare debet iudex. ne alie iudicet quam
legib; aut constitutionib; aut morib; p dictum est.

Lex iulia maiestatis lxi. xxi.

in eos qui contra impatores ut rem publicam moti
sunt suum uigorem excendit. cui penā anime
amissionem sustinet. lē Lex iulia de adulteris
heredendis non solum temeratores alienarum impa-
rum gladio punit. sed etia eos qui cum masculis in sancta
libidinem exercere audent. sed etia & iā lege iulia
stupri flagitium punit. cū quis in tūrginem aut
uiduam honeste uiuentem suprauegit. penam autē
eadē lex irrogat peccatorib; si honesti sunt publicationē
bonorū partis dimidit. Si humiles corporis choreutaci-
onem cum religatione lē.

Uenefici capite daphnane. qui arab. adiosifuenens ut fusu
rismagis homines occidunt. ut mala medicamenta pu
blice uendunt. 12.

Si puum rapcus unguis & inoue ut scimonial fuerit p
petrat. tunc & peccator est. & huius opem flagicio dedunt
capite puniunt. Et lasi ep̄is orientalis.

1. **S**i uirauerat iohs non se futm ep̄m. quo tu mandas
de corruptione acatū uirapida.
a dignum ee cum maiora cōmuerent. Que ad gubna
tionem ecclie ptinent. Supra pbrum quid ē. mai
ad ecclie gubnationem n̄ ep̄s. Si uirauerat. quom̄ hoc
mandas. & si uirauerat cur illū deposuisti ut fieret cont
qd uirauerat. Aut si factum ē. quom̄ mandasti qd iras
eris. Quid illum tibi dicis petierasse cū factum sit. qd
se non uirauerat cō facturum. cū tu cū hoc fieri debet
mandaueris. Apocrisarius erat om̄ia ad illum ptinebat
om̄ia ecclie ipse curauit. potior illo int̄ clericos alexan
drinos nullus habebat honore. pbr̄ erat. Sup̄ quid ei
habetur ad gubnationem ecclie. quid ei ampli⁹ adiceat
nisi ep̄atus. 12.

Si dicit postea fuisse corrept⁹ petrus int̄m hoc ipso in
errore hactenus iacuisse monstrat. Nec debuisse catho
licis p̄fici post errorem. a quib; ÷ ab errore correct⁹.
Itaq; uenia dignus fuerat. non honore & maxime
ab hereticis hordmat⁹. nullam ep̄al dignitatis p̄uic
habere substantia. Itē. Nec enī potant catholici qui ti
motheo catholico comunicabant sup̄stite. et eo catholi
co quē nossent legitimū sacerdotem. ut sup̄ducere
aliū. ut hereticū consecrare. Vnde apparet cū ab he
reticis confirmatū. & ideo catholice ecclie p̄fidere n̄ posse.

Quapropter hoc ab hominibus nefandumq; iudicet. ut
qui diu in presidia uoluitaret fidelium ceruicibus imponat.
Qd si admittat. potest & de aliis heresibus passim similiter qui
eumq; punit qd nulla unq; exēpla. nullae regule. leges. nullae
ecclesiasticae patiuntur imponi. Sed inquit eum fuisse correctu
mā ut supra iam dictum. hoc ipso hereticum fuisse mon
strabit. quia & iam si dampnata heresi se ad sedē catholicā dicit
contulisse. subdi debuit catholicas aquas. correctus. nō prece.
Non est discipulus super magistrum. satisq; erat ut correctionis
sue subiectus pberet exemplum. Si post diuicū numero
rem longamq; p̄sidiā aquas. emendatus. correctusq; do
minari.

l̄

Si quid ecclesie regula. utriusq; traditio nota sit omnibus. Ab
ep̄o enim p̄uincie sue idē sedē sedis antistite. tū uel dis
cū ut recipi conuenisset. Qui tam alexandrinus antistes
& iam si prauitate dampnata eum recipiendū ēē iudicasset.
nō prius hoc facere debuit quam ad sedem aplicam retu
lisset. Docent hoc catholici gesta thimothei aliorq; exēpla
multorū. Qui acceptis libellis hereticorū in quibus uterē
se dampnare p̄ficerent errorem. si prius receptionem eorū
comunioneq; confirmant quā ad hanc sedē satisfaciē
tium gesta dirigere. atq; hinc possere sicut factum ē. de
bere firmari. Quero in quā quis istud iudicet. quisue susce
pit. quisue reconciliauerit. quis ad comunione catholi
cam iterare p̄misit. Vbi interim taceo quia omnia
penitens sunt. ut pote heretici & ab hereticis ordinati
que sine ambiguo hec constat errasse quonunc phibet
et correctus.

l̄

An impator illum discussit. atq; suscepit. constat in nōnullū
ecclesiasticis regulis non receptum. Ab ecclesiastica ḡ regula receptio

ei omnis aliena est. Quid si dixeris sed inter tempore catholice
salua pace ipsi dixerim filius est non presul ecclesie. qd
ad religionem competit. discere ei conueniat non docere.
Habet privilegia potestatis sue que amministrandis publi-
cis reb; diuinitus diuinitus conseruatus. & ei bene-
ficiis non ingratius contra dispositionem celestis ordinis
nil usurpet. Ad sacerdotes em dñs uoluit que ecclesie sibi
disponenda pascere non ad seculi potestates. que si fideles
sunt ecclesie sue & sacerdotib; uolunt ee subiectas. non
sibi uindicent alienum ius & ministrium qd alii depu-
tatum ē. sic contra eum tendat abrupte a quo omnia
constituta sunt. & contra illi beneficia pugnare uideat
a quo piam consecutus ē potestatem. Si a legib; publicis
non a seculi potestatib; sed a pontificib; & sacerdotib; om̃ps
dñs. xpiane religionis sacerdotes uoluit ordinari. & disci-
ti recipiq; de errore remeantes. Imperatores xpiani sub-
dere debent excusationes suas ecclesiasticis p̃sulib; non p̃fer-
re. Nulla g̃ ne certa discussio: nec manere ista suscep-
to ei que ecclesia suis legib; nec ordine competenti nec dis-
cussit omnino nec comunione restituit. le

Acatum quoq; ansa comunione summouim. ne pei-
cra nos petro nulla ecclesie regulam discussio. atq; suscep-
to. & ideo in p̃stino errore duranti communicasse dinos-
ceremur. Quo in autē non reus agnoscat accius com-
municando ei que reuult ee dāpnatum. I
Nemo quod patit̃ necessitate collaudat. nemo suo
consilio necessitate sibi posere inferri. Si necessitate f̃c-
facit̃ malum ee. qd f̃cit. Ioh̃ns em non uolens f̃cit.
Non em uoluntate qd necessitate facit. Malū autē facit̃
qd nolle f̃ci. si necessitate non premeret̃. Simalū est qd

174
necessitate facit eum id laude persequi. Cur ad aliorum
predicationem predicatorum rei ei existit: quod committitur inuitus.
Vnde apparet non necessitatem sed uoluntatem quod fecit.

Sed populus inquit alexandrinus hunc magis desiderium pos-
tulauit. nec petrum sibi patrem ullam ratione subduci. Quod
superest populi alexandrinum idolatria debet parari.
Quid enim inter est uerum hereticum an psalmus. ecclesie ca-
tholice puritatem imponi. Quid si alia heresis cui libet
hominem sibi praeulem poscat adhiberi. Quoniam fecit hoc
de reliqua heresi. potest et de alia siue delectat exprobrare.
Sunt hominum mores aliquid preceptum recipere et contra
leges publicas nullatenus id bonus interpretatur amitteret. contra
domini poscentibus. adquirentibus. Superflua cupientibus. annuendum
est. ubi est. imperialis auctoritas. ubi moderatio ubi legum
gubernatio.

l^r

Nec boni imperatoris est. nec catholici principis semet pos-
centibus minime concedere. Immo et ipsi de quibus agitur et
omni rei publice et salutari et regno que contra deum
sunt non cessasse salutare est.

l^r

Iam si correptus esset petrus correctoribus suis subdi debuit.
non preponi. quibus ab hereticis ordinatus nulla potuit
pretere ratione.

l^{cc}o.

De hac necessitate et superius iam multa dicta sunt. et multa
dicent. Quibus apparet et necessitatem suam esse. sacerdos
et per catholica fide contempnere debuisse. et tolerari que
quid aduersi: dum ab integritate fidei catholice nulla-
tenus deuiaret. l^r. nulla maior est necessitas. quod dum
no cultum et religionem unde omnia prosperant. Vnde necessitas
magis omnibus. absolutum. et cuncta aduersa remouere.
et subiectum. nec et aliquid omnino preponere. quia

n: utiq: quod deo debeat anteponi. cui iussuerimus ut
animas nras omnino preponere. Illo em̄ dispecto n̄ impot
nulla necessitas expediri. sed nec res que libet humana constare
Vnde apparet maiorem necessitatem. maiorem penib: cau
sam cuncta ad post ponendo

Nos non inacutum id est sententiam tulim⁹ quia homo ē.
quia accu⁹ dicit⁹. que admodum de quolibet heretico dici pot.
sed p̄p̄ea quia sic p̄sona p̄uaricationis. Itaq: malefactum qd
mea: punitur in rogatione ^{an} sententia. que p̄uaricatio qd ma
lesicium si recedat iam non erit illa p̄sona inquam senten
tiam insolubile ^{li} sum iussus. & remanebit em̄ homo & accu⁹
que non dāpnat inquam homo ē. & hominis nomine
censec⁹. Sed inquam p̄uaricator & malefactor: Si ḡ definiet
et p̄uaricator & malefactor cui sententia mea insolubilis: **I**
lammo hec sententia mea insolubilis remoto eo cui illa
ta potest locū penitus non habebit. Alē em̄ q̄ ille cū illata
sententia: dū incipit non ē qd fuit. uel non hoc ē cui illa
ta sententia: sed incipiente ē qd non fuit. ut hoc tantū
incipiente ē. sicut ea non: illata sententia. non remane
bit omnino ubi stet placita sententia. Nam quidū in hoc
manet. cū illata ē: uere insolubilis: illa sententia cū eo
cui illa insolubilis. Cū autē hoc non erit & si nullo non
manserit cum illo maleficio cui illata insolubilis ē.
illa sententia sine dubitatione transiit. In isto ḡ erit
solubilis inmo nec erit cui illata non ē. Immo ab hoc erit
p̄tēna & aliena cui ea non constat illata. quia inacatio
maleficium & p̄uaricatio accepit illā insolubile senten
tia. non qd homo: non qd accu⁹ incupat. & remoto ab
eo maleficio erit cum om̄i uia sua & causa & causa remo
ta sententia.

18
Interpres autem intuenimus & illata incommensabilem sententiam implensque precatore quibus tam a peccato discedentibus sit semissa. & quosdam dictos occidi & iustificari dum in his necat quod futurum & incipiunt et quod non erant. uel currere & plantari.

¶ Deinde hoc ipso quod se uis pati prohibet. accitum malum perficitur et quod facit. & contra fidem catholicam se agere monstrat.

Cuius me hortatur & petit. huius complicitatem et debere quod faciat ut puerum.

Si autem malam non et contemnit. restat ut non iam se uim pati ab impatore persuadat. cum

suasponte id faciat. quod bonum et confirmat.

Cum enim bonum dicit et quod faciat. sponte hoc se facere tamquam quod putat et bonum sine dubitatione designat.

¶ Et si hoc compulsus facit.

accitum. quod inuit non facit. tamquam malum. sed

tamquam bonum studioque & uoto & uoluntate & iudicio proprio tamquam malum inuit. si inuit. si inuit. si inuit.

non coactus. si inuit. si inuit. si inuit. sed sponte delinquit.

¶ Si putat absoluentis qui in domino deliquisse conuincitur.

quomodo absoluentis. qui in homine dicit deliquisse.

Cuius illata sententia deponat errorem & uacua est.

si inuita est. tanto eam curare non debet. quod apud dominum

& ecclesiam eius. neminem potest iniqua guarere sententia.

Itaque si ea non absolui desiderat. quod se nullatenus perspicit obligatum.

¶ *Epistola. i. clementis ad iacobum.*

¶ Cathedra romana eum qui cupit eam & audacter exprobat.

non requirit. sed ornatum moribus & in uerbis eruditum.

¶ Si forte autem peccatus petrus a semet ipsis laici non intel-

ligunt. per diaconos edocendi sunt. ut tibi clementis soli ecclesie

sollicitudines derelinquant. ¶ Diaconi ecclesie tamquam

oculi sint episcopi. oberrantes & circumlustrantes eum uere condia-

actus totius ecclesie. & plustrantes diligentia siquid uideant

inani precipio fieri. ut reserant hic ad epim & commoueri
ab eo possit is qui in precipio laxus lapsurus. ut reuocet.
& inueniat in peccato. le

Ochis ut diximus diaconus cura sit. sed et eos qui secundum car-
nem ignorant sollicite perquirant. & plebi si forte ignorat
inducant de his. ut & ipsi uideant eos. & que necessaria se
prebeant eis cum conscientia ei qui preest. quod tam si la-
stet non peccabunt. Sed & de pauperibus similiter episcopo
suggerant resouendis. & cetera his similia que ad cultum ecclesie
& disciplinam ei pertinent. diaconus cura sit. le

In medio coram omnibus manus in imposuit petrus. & in
cathedra sua ingenti uirtutis fatigatum seculo me compulsi-
um. le
Apli adhuc munus positi. le
symbolum quod fideles nunc tenet ecclesia unusquisque quod sensit
dicendo condidit. ut discedentes ab invicem hanc regu-
lam promissantes predicarent. le

Tanta in altario holocausta offerant. quia populo sufficere
debeant. quod si remanerint in crastinum non reseruant.
Sed cum timore & tremore clericorum & diligentia consu-
manant. Qui autem residua corporis domini que in altario
relicta sunt. consumunt. non statim ad communes acci-
piendos cibos conuertunt. nec putent se portioni
commiscere cibum qui paucos digestus. in secessum
fundit. Si ergo mane dominica portio edita usque ad sextam ieiunent
ministri. qui eam consumpsit. & sexta uel quarta hora
acceperunt ieiunent usque ad uesperas. le

Nec presbyter solus cum sola femina fabulas faciat. Nec archi-
diaconus aut diaconus. sub pretextu humilitatis officii fre-
quentes domus matronarum. aut forte per clericos
aut domesticos ei matrone mandent aliquid secretum.

si cognitum fuerit & ille deponat. & illa alimentis arcet
ecclie. Sed si forte aliqua intercessio fuerit. epo suggerat. & si
tal. adq. debeat ire. puniuent. ipse p. gat. Sin aut. de lat.
suo dirigat. cum duob. aut. trib. qui hoc debeant sanare.
l. hec fr. iacobe de ore scipetri audiui. iubentis. Siquis
hec pcepta non integra custodierit. sit anathema usq. ad
uentu dñi nri ihu xpi. eia ad ocs.

1111 **M**onica uice apbris inquirite. adiaconib. u. ordine disci
plina. l. Accedat qui uult baptizari ad sacerdotem suu.
& ipse det nomen suum. atq. ab eo audiat missa regnu
celoz. Ieiunus frequentib. opam impendat. ac semet
ipsum monib. p. bet. ut trib. mensib. ia consumando
indie festo possit baptizari. Baptizet aut. unusq. q. magis
p. sentib. nomine cruce beatitudinis inuocato sup se punc
tus p. mo oleo poratione scificato. ut ita demum hęc co
stiterat possit p. p. locum cu scis. A paclet. oñib. epis.

11 **U**t ait beatus clemens antecessor nri simul. omis ecclie stat
naui magni. l. Non e. iustum in se stare frs. si em
omnia in hoc seculo iudicata essent. locum diuina iudi
cia non haberent. S. uacius em ad beneficia laborat.
impendis. qui solem cecit. fa. cib. adiuuare. Ideo si aliq.
putat deo in hoc placere quod seruos suos accusat. & ut me
liores fiant. dicit se hoc agere. inuani laborat. & plus in
iudic. stimulis agitat. q. caritatis. l.

Sacerdotes quando dño sacrificant. non soli hoc agere debet
sed suis testes secum adhibeant. l. Paeta consecratione
om. communice. qui uoluerint ecclie^{he} res. lumi
nib. sic em & apli statuerunt. & sca romana tenet ecclia
l. Qui rapit pecunia p. ximi sui iniquitate opatur.
qui aut. pecunia uel res ecclie abstulerit sacrilegiu facit.

Si fuerit seclare negotium apud iudices p^{ro}vincie iudicio in
ep^{iscop}o^{rum} iudicet. cu^m ap^{osto}lus p^{ro}uato^{rum} xp^{risti}ano^{rum} causis. magis ad
eccl^{esi}am deferri. & ibide^m sacerdotali iudicio deferri uoluit.
Omⁿis enim op^{er}essus libere sacerdotum suoluerit appel
let iudicium. & a nullo phibetur sed ab his fuerit. & libet
Sicut difficiles cause ad maiora negotia orta fuerint. ad mai
orem sedem referant. & illis facile discerni non pot^{est}
aut iuste d^{ec}retinari ubi fuerit summor^{um} congregatio
congregata. quod p^{er} singulos annos bis fieri solet. & debet.
iuste & deo placite coram patriarcha. aut p^{ri}mate. eccl^{esi}astica
& cora^m p^{ri}ncipio seclaria iudicent^{ur} negotia in comune. Qd
si difficiliore^s ort^e fuerint question^{es}. aut ep^{iscop}o^{rum} aut mai
or^{um} iudicia aut maiore^s cause fuerint. ad sede^m ap^{osto}licam si ap
pellatum fuerit referant. l^e.

Si aliquis nunc in malis oculos alieni p^{ri}ncipis incipit
tractare manifeste reus maiestatis iudicatur. & infamis
efficit^{ur}. aut poti^{us} capite q^{ui} sententia^m subiacebit. l^e

Provincie multo ante xp^{risti} aduentum ep^{iscop}o^{rum} diuise sunt.
maxima ex parte & postea ab ap^{osto}lis & beato demente
potestore n^{ost}ro ipsa diuisio est. renouata. & in capite p^{ro}uin
ciarum ubi dudum p^{ri}mates lege erant scli. ac p^{ri}ma iudi
ciaria potestas. Ad quos qui p^{er} reliquas ciuitates cammo
rabunt^{ur} q^{uo}d eis necesse erat. qui ad uilam impato^{rum} &
regum confugere non potant. ut quib^{us} p^{er}missum neq^{ue}
confugebant p^{ro}p^{ri}etionib^{us} uel iniusticiis suis. ipsosq^{ue}
appellabant quociens opus erat sicut in lege eor^{um} scriptu^m
erat. Ipsi quoq^{ue} in ciuitatib^{us} ut locis n^{ost}ris patriarchas ut
p^{ri}mates. qui unam formam tenent licet diuersa sint no^{mina}
leges diuine. & eccl^{esi}astice poti^{us} & ee^{re} uisere. Ad quos ep^{iscop}i
sine^{re} fuerit confugerent. eosq^{ue} appellarent. & ipsi no^{mine}

12.

IOSMPP. UNIVERSIS EPIs. ꝑ Gallian

[illegible]

statuimus omnimodis esse seruandum. Siquis autem hac
salubriter instituta temerare presumpserit sponte sua se
ante communionem nouerit esse discretum.

Iussimus autem ut precipuam sicut sepe habuit metropolitani
episcopi arelatensis ciuitatis in ordinandis sacerdotibus te-
neat auctoritatem. viennensem narbonensem prima
et narbonensem secundam puincias ad pontificium suum
reuocet. Quisquis uero post hac contra apostolicis sedis statuta
et precepta maiorum omisso metropolitano episcopo in puin-
ciis esupradictis quicquam ordinare presumpserit: ul-
lus qui ordinari se illicite siue sit. uterque sacerdotio se
carere agnoscat. Leo. pp. raven. 10. arelatensi

vii.

Petromanum quendam aiaqu. episcopo.
et semper erroneum circa nos clericorum aliorum suggestione
didicimus per gallias esse se in diaconum uelutasse. et
sub huius honoris obtentu diuersas et puincias ecclesias
circumire. Cuius audacie tam nefande dilectionem tuam
frater karissime. ita uolumus obuiare. ut cum admonitas etiam
totius puincie episcopis. insua falsitate directum ab omnium
ecclesiarum communione ne ulterius hoc usurpet et pellas.

viii.

Quoniam constansiano et ceteris episcopis.
viennensis episcopus uicinis sibi quatuor oppidis prede-
bit id est. ualencie et carentasie et genarie. et
granopoli ut cum ipsis ipsa uicina sit. quicquam. Ad
cuius episcoporum predicatorum ecclesiarum sollicitudo
pertineat. Reliquae ciuitates eiusdem puincie sub are-
latensis antistitis auctoritate et ordinatione consis-
stant. hy lara. pp. victuao. et ceteris episcopis.

viii.

Xpianorum principum lege decretum est. ut quicquid
per ecclesias eorumque rectoribus per quiete omnium domini

sacerdotum atq; obsequantia discipline mansuetudinis co-
fessionibus aplice sedis antistes suopmuntassit examine
uenerant accipi. tenaciterq; seruari. **It.**

O cpo qui licet amantissime uennense epio diensib; cog-
noscat ordinatus. iustitiae ratione censum ut sacerdotu
ei frs nri leontii arelacenensis epni confirmet arbitrio
aq; rite debuit consistari. **Id** epis uennensis

Illi epni confirmationem que p^uis
uennensis epni alienum & ad se minime pertinet
que ordinare presumpsit. frs & corpi nri leontii relin-
quim^{us} uoluntati. **h**yt epis nardoniensis ecclesie

Contra statuta patrum concedere aliquidul mutare
ne huius quidē sedis potest auctoritas. Apud nos enī
inconuulsis radicib; uiuit antiquitas cui decreta patrum
sacere reuerentia. **305102. pp. patroclo epo.**

VII. Quia nonnulli ex quacumq; militia se ad ecclesiam con-
ferentes statim saltem quodā sumati locū religionis affec-
tant. qui gradati p ecclesiastica stipendia uenientes.
explorata solent discussione differri. Idcirco qm̄ in non-
nullis factū. infirmare non possum^{us} siquis iam ordina-
ti sunt. in eo gradu adque gradu subito puerit. pdu-
care debebunt. **h**yt epis alexia.

XIII. Illud etiā non possum^{us} pretere quod sollicitudine dili-
gentiore curandum sit ne p^{er} metropolitanoꝝ suoꝝ
littas aliq; ad quā libet punitiam audeant p^{er}ficisci.
qd̄ etiā in omni genere officii clericali p singlas debet
ecclesias custodiri. **It.** Simul etiā sup hoc uniuersam
fraternitatem uram uolum^{us} te comonitā ne predia que
neq; deserta. neq; dāpnosa. sunt. & ad ecclesiam p^{er}ueniūt.

ex quib; plurimoz consuevit necessitatib; subueniri aliq;
iure malitiam transferant. nisi prius apud conciliū alie-
nationis ipsi causa doceat. ut quid fieri debeat comuni
omnium deliberatione tractet. SIMAC. PP. EPISTO EPO.

xiii.

Dilectionis tue litteras mandataq; filio nro crescentino pbro
innuntio deferente suscepim;. Quib; constat int̄ arelate
sem & uienensem eccliam aliquid de ordinandis episim
uicinis ciuitatib; oriri luctam. Illa re uidelicet faciente
qd̄ decessor n̄r s̄c̄ recordationis anastasi. tractans confusi-
onē p̄uincie. aliqua contra ueterū consuetudine iusserat
ordinari. decessorū suoz uidelicet ordinationē qd̄ non
oportebat sub qualibet necessitate transgrediens. Nā
dum ad trinitatis instar. cui una ē. atq; indiuidua potes-
tas unum sit p̄diuersos sacerdotes sacerdotium quādmū
priorū statuta a sequentib; conuenit uiolari. Huc accidit
qd̄ hec sic sententiarū uarietas. ad ipsam sacrosam catholicā
religionē credim; pertinere. Cui om̄is potestas infringit̄
nisi uniusa que adī sacerdotib; semel instituit̄. p̄pe-
tua sint. Qd̄ alias contingere potit̄ si decessorū decessorū
actib; non tribuerit firmitatē. & roborandā que gesta s̄t.
faciat rata ē. que gesserit. Quanta enī uicarius beatissi-
mi p̄. apli iudicabit̄ cē reuerentia si que in sacerdotio p̄ci-
piunt̄ eisdem cōseuntib; dissoluant̄. id CESARIO

xv.

Caritati tue tantū in p̄m̄is gallicanas
regiones utendi palli concessimus facultatem.

xvi.

Miramur. quia quantū nob. hōm̄isda CESARIO.
psentium potatorū suggestio patefecit. passi estis subripi
uob. sapaudū fr̄m̄ & coep̄m n̄r̄m arelatensis ciuitatis ant̄-
acem. cui ecclia in regionib; gallicanis p̄matus p̄uilegio
& sedis aplice uicib; decorat̄. ad p̄cione ep̄i ab ipso ordinari

in iudiciū sequentis ciuitatis epi qđ nulla ecclesiastica
lege. ut ratione concedit. iudicandum tiberetis occur
rere. Et. chil debito. 2. e. 61.

xvii. **S**atagendum est. ut p auferendo suspicionis scandalo ob
sequium confessionis nre regib; ministrum. quib; nos
etiam subditos et re scribare pcpunt. Veniens etenim
rusin' uir magnificus legatus ^{excellencie} conscientie uir confident
anobis. ut deuit postulauit. quatin' uob aut beate re
cordationis. pp. leonis thomum anob p omnia conser
uari significare debueram. aut ppriis uerbis nre confes
sionem fidei destinare. Et pma quide peticionis ei
partem. quia facilius fuit. mox ut dixit impleuimus
meq; monib; pfulis thomū p catholicę fidei assertioe
conscriptū deo pprio custodire. manus nre ad uos pfes
sione signauim'. Ut autē nulli' deinceps qđ absit.
suspicionis resideret occasio. etiā illam aliam partē quā
memorat' uir illustris rusinus admonuit facere ma
turau. Scilicet ppriis uerbis confessionē fidei quam
tenem' exponens. Et ep̄s p rōscia apinonaria.

xviii. **C**um beatissimus augustin' dñex sententie memor
qua fundamentum ecclie in ap̄licis sedib; collocauit.
infirmate et dicat. quicumq; se ap̄resulis earum sed
um auctoritate. ut comunione suspendit. nec aliā
manifestet eccliam nisi que in pontificib; ap̄licarū sedū
est solidata radicib; quo modo uos ab uniu'si orbis con
munione separatos et non creditis sime inter sacra
mysteria sedm consuetudine nominis memoriare
aceris. In quo licet indigno ap̄lice sedis p̄suctione
ep̄atus presenti ep̄r uideat consistere fraternitate.

xviii. **E**p̄as etiā beate recordationis. pp. celestin. Et. v. p̄u'so pto dn.

fixa & p[ro] omib[us] beat[is] leonis nec non etia[m] successor[um] ei[us]
hilarii. simplici[us]. felici[us]. gelasii. anastasi[us]. symachi or
mude. iohannis. felici[us]. bonefacii. ioh[ann]is al[ex]and[ri] & acapiti
p[ro] defensione fidei catholice. & p[ro] firmitate sup[er]scriptar[um]
iun. synodo[rum] & contra hereticos ad p[ri]ncipes. quama[m]
ep[iscopos] ut quoslibet alios p[ro] oriente & illiricu[m]. atq[ue] dardani
aliasq[ue] p[ar]tes diu[er]s[as] temporib[us] missas inuolabili
conu[er]sante xpo d[omi]no n[ost]ro me custodire p[re]fator[um]. & om[n]esq[ue]
ipsi receperunt. p[re]cipue venerabiles ep[iscopos] theodorictum.
& ibi me inter orthodoxos uenerari.

Ioh[ann]es. ciii. i[st]is go[th]ice Legis.

xx. **I**oh[ann]es ep[iscopu]s seruus seruor[um] d[omi]ni om[n]ib[us] ep[iscopis]. comitib[us]. uic[ar]iis
p[ar]tib[us]. centenariis. iudicib[us]. catholicis hispania & gothia
& p[ar]tibus degenatib[us] om[n]iq[ue] populo occidentali catholico
salute[m] & ap[osto]licam benedictionem. Noueritis dilectissi
mi filii quia nos p[re]lato[rum] sc[ilicet] d[omi]ni eccl[esi]e iussim[us] congregari
synodale concilium cui concilio interfuit ludouic[us] august[us]
apud urbem g[ra]ecas ubi sedentib[us] nobis in corona uenit
ante p[re]sentiam n[ost]ram filius n[ost]r[us] sineboldus sc[ilicet] p[ri]me sedis
narbonensis ep[iscopu]s. cu[m] suis suffraganeis ep[iscopis]. & detulit nob[is]
librum gothice legis. ubi nichil habebat sacrilegus &
in eis d[omi]ni legib[us] scriptum. ut cause quas ille leges n[on] h[ab]ere n[on]
audirent a iudicib[us] illi[us] patris. atq[ue] ita uis sc[ilicet] eccl[esi]e
suffocabat[ur]. ab incolis callie & hispanie p[ar]tibus unde
n[ost]ra serenitas cu[m] p[re]scriptis ep[iscopis]. inspectis legib[us] romanis.
ubi habet[ur] de sacrilegis inuenim[us] ibi a iustitiano impa
tore legem compositionis sacrilegi constituta[m] scilicet
inquinq[ue] libras auri optima. Sed nos leniore legem
p[re]cepim[us] te tenenda[m]. que a carolo p[ro]p[ri]o p[ri]ncipe
de constitutione sacrilegi uidelicet in triginta libras argenti

Examinati.

que ex doctrina sci spe ita p coetus anni circulum distri-
butis sunt. ut lex abstinentie omnib. sic scripta tprib.
Siquid ieiunium unum inquadr. estiuu impent. autu-
nale. mens. iiii. hyemale autē in hoc qd. x. celebrari
Ite gelasius. pp. Ordines pbroz & diaconoz sunt
m. iiii. ms ieiunio septimo & decimo. Sed tū xl. mai
ac mediana qd. agesima sabbati die. Ac p inde beatus ge-
gori. pp. & felix at auus ei symac. quoq. acq. simplici. legi-
t. in februario celebrasse. ut pote quadagesimali initio
concurrente. die ieiunii autē. iiii. mensis agelasio dicti
qui scdm ledone sep. in epdomad pentecostes amulas abigit.
Sic enī leo. pp. inquit de ieiunio. & ordinationib. ei. Post
pceptū sci sps donū. salubrit & necessarie consuetudo ē insti-
tuta ieiunii. ut quid forte int ipsa festiuitatū gaudia. ne-
gligens libtas. ut licentia immodata presumpse. hoc re-
ligose abstinentie censura castiget. Que ob hoc qd. stu-
diosius exequenda ē. ut illa in nob que in hac die eccle-
diuinitas sunt illata pueniant. **℣**

Repletas namq. aplis uirtute pmissa. et in corda eoz spu
ueritatis ingresso. non ambigim. int certa celestis doni
sacramenta doctrinam ac spuat continentie disciplinam.
de paracleti magistrio diuinit. fuisse concepta. ut scificat
ieiunio mtes conferendis sibi crismatib. fierent aptiores.
In quib. duob. exemplis sacis ostendit. post pentecosten ad
conferendos sacros ordines. ab aplis ieiunia fuisse constituta.
Sicq. ieiunia quadagesimal. intai. ac pentecosten ad forma
ieiunii mss. vii. ac. x. quod ieiunū ab aplis spū scō bap-
tizatis. cū ordinationē statutū fuisse. mox sequens ordinatio. vii.
diaconoz ostendit. facta oratione seruit ieiunii. Vñ dñs
hoc. ii. simul coniungit dicens. Hoc gen. n. eicit n. in oratione
℣ ieiunio.

Qui autem uenerunt ieiunium agelasio dicit qui sabbato et
 dominato pentecostes. septi in. iiii. q. in. iei. iei. mensi. repi
 t. Sp. qua. etia pluralitate ieiunium quag. in. iei. quadesa
 gesimalis post diei ieiunium p. m. mensis. qua sabbatori
 septi. am. in. p. mo. m. se. q. in. se. b. m. uenit. Sic em. nom.
 he. sicut qui libet nom. habet a loco in quo septi. habitat
 Quoz. in. iei. iiii. p. ph. etia zacharie significatiua
 e. dicens. Ieiunium. i. & ieiunium quartu. & ieiunium
 septim. & ieiunium decim. erit domui iuda in gaudiu
 ut & in leticia & in sollempnitates p. elatas. Ieiunio autem
 quadragesimalis in. iei. bene ordinatio sacri ordinis cope
 tit. Siquidem post baptisum xpc spu sco ductus ad ie
 iunandum postea aplos suos ad sacrum ordinem elegit. Sicut
 apli spu baptizati. post ieiunium diaconos consecratos
 eleger. Moyses quoq. post descensionem sps sci in igne
 sibi loquens quinquagesimo die egressions. i. pence
 costes. & post ieiunium aaron cum filiis conscendere
 eleger. Et sic sacri. numerus. iiii. t. p. u. ex. num. i. i. o.
 . iiii. fluminu. iiii. uirtutu. iiii. elem. i. o. u. i. u. i. a. g. l. o. z.

CRISOSTOMUS SUP. MATHEV. 10. 1. 1. 1.

xii.

Nunc de uiciis erubescam? parentu sed unum illud
 queramus semp amplectamurq; uirtute. hui
 modi em. etiam si alienigena habeat matrem. etia si
 fornicatione pullitam ul. quolibet ei. modi dedecore
 sordidat. nichil tam dei. aut uilitate fuscabit. aut
 crimine polluet. Qd. si fornicatore ipsu ad meliora
 conuersum nequaqua. por culpa emaculat. multo
 magis ex meretrice natus & adultera. si p. uirtute
 decoret. parentum suoz non decolorat obprobriis.
 Non. om. n. nec de uirtute. nec de uicio parentu

aut laudandus aliquis aut culpandus. Nemo inde ut
aut obscurus aut clarus? Immo & considerati aliqua
dicamur aut possi? Nescio quomodo magis ille resplendet
qui ex partibus auriatibus, prorsus alienus ipse tam fue-
rit deuitate mirabilis. *om. v.*

x. xiii

Quod non una fuerit hec stella que magis apparuit
de plurimis. immo ut ego arbiorem omnino nec stella.
sed quedam inuisibilis uirtus in se sedis fugata ab ipsi
primum tanere monstrat. Non est stella omnino non
que phanc celi plagam cursum tenere docet. Sed
sive solem sive dixeris lunam astrag; cetera ab oriente
ferri omnia in occidentem uidem. Hec uero ab oriente
ad meridiem stella ueniebat. sic enim iuxta locum
suum palestina spectat ad petridem. Sed uero etiam illud
phare possibile: de quibus. Nunc enim in nocte cernit
sed lucente prorsus die. ac sole fulgente. quod lucendi
uim non in stella sed ne ipsa quidem luna sortita:

xxiii. **N**ondne hic solum iudicandi sum? *lt*

quo uoluntate que uoluntate atque proposito sed
etiam que coacti aliquando comitemur. Qui enim inquit
negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram
patre meo. Et certe plerumque contingit. ut exco-
queat. alicui negatio dei sed tam non effugit. iste
supplicia. Nam pro hoc quoque penas luum? nec de his tan-
tum in puniendum sum? que sciendo peccauimus ue-
runtia de illis que ignorando comitemur? . . . *o. c. vi*

xxv. **C**ave ne herodi efficiaris similis & dicas ut ego uenies
adorem eum. Cumque ueneris inuicem conuersis. huius
& enim similes sunt. qui indigne abutuntur communionem
mysterii. Deus enim inquit apostolus corporis & sanguinis domini.

Quicquid ei modi sunt. habent in se tyrannū reg-
nō xpī uigē inuidentem longe sane herode illo
nequiorē. manmōia scilicet. hic enī in homines
tenere gēst. impium suosq; cultores simul ac-
mittit ad xpī ut scēmate quidē ad orare uideat
Quantū ū in ipsis intēmunt eūq; adorare se simu-
lant. Omnia mandata nobis laicis monachisq; sūt
communia. absq; sola pfecto pactione coniugii.

rrvi. **A**udite illud. Item.

quod sub noē legim' fuisse diluuium. sicut hominū
extinē gen'. ita natarices iste omnes p'p'us sp'etato-
res suos. multo cū dedecore suffocant. Si quid ille tunc
imber & um simortē intulit corpore uicia tam simul
deleuit animarū. hec ū aqua diuersū manentib;
multa corporeb; animarū opat' mātum. Vos si qd
aliquid de honore certam' oriat'. omī ambicione
contenditis. ut ut uniuerso p'uideatis orbi. illo uobis
p'uide. q' blandientes qd hec p'macuitas fidelib;

xpianoz nom' imposuit. oost viii.

rrvii. **Q**uicqd a quolibet homine passi sum' inuiste-
aut remissionem deus peccatoz dat. aut amplius
mercedis retributionē compensat. lē.

Cū inuiste aliquid patimur. coguem' quia scilicet
p'allatis nob adfliccionib; aut remissionē accipim'
omium peccatoz. aut si tanta in nob delicta non fue-
runt. clariorib; honorem coronis. ent xiiii.

rrviii. **N**on ÷ crimen non seimet ipsum in p'icta sponte proice
non fortē cum iudis p'manere. Nullus q'ppe ad
iudicium dei uadens eoz ualebit peccatoz effugere
tormenta. aq; hec n' fuerit absolutus.

xxviii.

Beatissimi qui persecutione patiuntur. oct. xv.
propter iusticiam id est puritate atque puritate possessione
etiam deorum. Solent quippe iusticiam omnem prorsus
animi appellare iustitiam.

Ne putares quia quolibet in audire maledicta prestat
beatos duos tantum separavit modos. Cum scilicet ut
propter ipsum audiunt ut falsa uelant. oct. xvii.

xxix.

Occidit phinees hominem et reputatum ad iusticiam.
Abraham uero non homicida ^{solum} uerum et iam parricida quod
certe qui effecit magis deo magis complacuit. Sed
et parricidii scire homicidium fuit tam opus spirituale
quod factum est non sola sed respiciamus ad opera sed tempus
et causa et uoluntatem et personarum differentiam. et quia
cumque alia ipsi operibus accidunt diligenter requiramus.
non enim possumus ad ueritatem aliter peruenire. li

xxxi.

Hoc inquam etiam illi quondam admirabile perdidit sacer
dote. cui cum uita esset inreprehensibilis tam quia filios sceler
tes dei legem non seueritate corripuit. cuius et uire
punitus. Sui ille quoque certe necessitudinis uinculi
et matris et tyrannis repugnabat tanta natura non
tam cum seueritate congrua filius suis usus. seuerissimum
exactus est ultionem. quam nos ueniam habere pote
rimus. qui cum simus tyrannide illa libi et omnia tam
adulatione corumpimus. oct. xx.

xxxii.

Scilicet facies corruptio est propter inanem gloriam pallidum
apparere quemque quod iam dicendum est de filiis atque pie
tatis corruptentibus facies feminarum impudicione ui
uentium lasciuorum. Nam illi quid qui ostentat pallorem
ieiunii semet ipsos tantum in. hec uero et se ipsas et conspectibus
uident inuolant. xxx. iii.

xxviii. Non generaliter peccata omnia prohibuit dñs.

Et iudicari. nec prois omnibus isti rei absolute potestate sed his pfecto solis. qui eū flagrans implant innumeris. alios delectissimis quib; q; delictis tota temeritate condempnant. ^{l^{er}} Beatus paulus corinthios non omnes iudicare prohibuit sed eos qui audebant iudicare meliores. & in causa omnino manifesta. Non enim uerum eos corripere peccantes neq; infinite omnes increpauit. sed discipulos pfecto qui de decem corib; iudicabant. & cum ipse mille centum malorum rei de infantibus decerebant. ^{l^{er}}

xxviii. Non enim oportet exprobrare delictum neq; illū qui peccato aliquo sit puerilis insolentia obruere. sed deinde comonere nec persequi uirgio. sed uiuare consilio. Nec cū iactatione in eum esig. sed cū dilectione corrigere. ^{l^{er}}

xxvi. Quid q̄ si peccauit inquit. non ei dicā quia malū est fornicari. neq; corrigere debeo increpatione lasciuia. sed noli ut hostis neq; ut inimicus ^{p̄uicā} exigas uisionem. sed ut medicus remedia consuecis. Non enim dixi noli cohibere peccantē sed noli utiq; iudicare. hoc noli effici iudex amarus. ^{l^{er}}

xxvi. Quid autē uidēs festucam in oculo fratris tui. trabē autē que ē in oculo tuo non uidēs. Quid certe nūc plurimi faciunt. qui si uident monachum habere sup̄fluum uel stultū legem illi dñicam impudenti imponunt cum milies ipsi aliena diripiunt & cotidie auaricie crimine exerceant. Et si cum cibis uident uti largiori. accusatores existunt amari. ipsi cotidie epulati atq; stultitiam ignorantes quia cū p̄p̄is admissis hīc q̄q; sibi congent ^{q̄} maius incedendum. omniq; semet ipsos excusatione denudent.

xxviii. **N**on est pietatis tam rigida hec sententia lē.

aduersus delicta. sed in humanitatis & personę
sibi dilectionis imponit. opus uero malitę implet ex
me. dū falsa primo obprobria affigit. & crimina. & in
iudice locū magistratū non se dignus teneret discipuli.

Si alia curam gerere cupis. te met ipsum ante curato
in quo & manifestius peccatum inuenit. & grandius.
Sunt autē te met ipsum contempnis & despicis. liquet
omnino quia frēm tuū ipse odio iudices non studio
discipline. nec emendare ipsum cupis sed notare.
Quod & si oportet huiusmodi aliquē iudicare. non tam
ante hoc fieri debet. uerum ab eo qui nichil tale
comiserit. o. m. t. xxv.

xxviii. **N**on debet aliquis cum deprecari. altum cupit sit reus.

Anime tantū lepram docet dominus metuendam.
quod ÷ uaq; peccatū. Ceterum leprosu et corpore.
nullū potest impedimētū asserere uirtuti. lē.

xxviii. **S**acrari assistens sacerdos. p. uniuerso orbe terrarum. p. absten
tijs & presentib; phis qui ante nos fuerunt. pro his
qui postea sunt futi. sacrificio illo pposito deo nos grās
tuba offerre. A. m. b. r. o. s. i. h. i. x. e. p. e. o.

xl. **P**roculisti ad me quesuisti aliquos de te. quid sibi uel
qd tam seuerē lex immundos eos dixerit. q. alienis sexus
utēntē uel lib; uiros uidelicet ut mulieres.

Sic enim scriptū ÷ Non erit res uir sup
muliere ne induet uir stola mulieris

quia immundus dño omis qui fecerit hoc. & si uere
discutias incongruū ÷ qd ipsa abhorret nātā. Cur tū
homo non uis uidi. qd natus es. cur alienā sumissipen.
Cur maris uir femina. ut tu femina uirum. Suis

^{nata}
unumquemque sexum induit induunt. Denique diuersus
usus diuersis coloribus motus incessus diuersae uires cum
omni subiecta hont. Docere autem mulieri ut apte non pmit
to. neque dominum uniuersum. Quia deforme est uirum facere
opa muliebria. Gae pariant. & parturiant. qui eris
pant comam sicut feminae. & tam ille uelant isti belli
gerant. Verum excusatione habeant qui patrios usus
secuntur. sed tam barbaros. ut pise. gochi. ut armeni.
maior quidem est nata quam patria. Quid de aliis di
cimus qui hoc ad luxuriam deriuandum putant. ut
calamistratos. & torquatos. habeant in munus ipse
plexa barba illos remissa coma. Merito illic in seruat
castimonia. ubi non tenet sexus distinctio. in quoru
dentia nata magistra sunt. dicente aplo deest mulie
rem non uelatam opare deum. nec ipsa nata docet uos
quod uir quidem si coma habeat. ignominia est illi. Mulier
uero si capillos habeat gloria est illi. quoniam quod capilli pro
uelamine sunt. **AD ORATIONEM.**

Testis uerus est qui non sed alii fert testimonium. Scriptum
enim. Laudet te primus cuius. & non os tuum.

AD VALENTINIANUM.

Siquis aduersus te hodie impium in hisparab; usurpanti
putat. quero utrum te ostem illi dicas an illum tibi. Nisi
fallor usus patet bellum infert. impator. uis suum curat.

EPAMONENSE. AD ORATIONEM.

implerisq; origo legumina format. & qui fuerit edite
uitae generationis curricula fortit. Uel tunc autem me
in dicta natali lege pariendo cernimus epia. Ac si forte
letat necessitas parit. claustra laxauerit. puelim parit
generantis propter & pignoris. **SISIPIO.**

Nurum etiam uentam in locum filie tue debuisti eligere
iudicio cui non eris par. Namque aut nata suscepim?
filios aut electione. Innata casus: in electione iudicium
magisque in adoptatis offendim? quam in genitalibus filius.
Quia genitales filios et ad natam referre. ascitos uel ad
optionem uel copula de decore et non erit a scribit.

xlvi.

Comendo tibi fili ecclesiam. corrupta prius epō.
que: ad forum corneli. quora de primo intus asse
quenti. donec ei ordinet epī. Occupat diebus in gruentibus
xl. tam longe non possit excurrere. suo iomo.

xlvi.

Pactam filiam nram interrogauit super uirgine quam corrupta
dicebas. quod ab ea numquam soleat discere cui castitas uite hui?
et simoniam. Itaque et si quod iniurata diceret fidei sacra
mento. conferendum foret sub obestacione et p̄fissa. alie
nam criminis quo appetebat nequaquam mea sentit se bonis
uacuum conuersationis. Nutricem quoque libere condicionis
interrogatum? cui statim ^{huid} quaque degeneri seruitio obnoxio
libertatem uera facendi daret. et fides atque etas aduerita
tem ad stipularet. et officium nutricis ad cognitionem se
creti. Et atque nichil se morcorum uidisse. nichil sibi quod
parentum commissum a uirgine aliqua dignum reprehensione
his moti iudiciis. in offensi uirginis munera ^{pruinciaum?} capio.

xlvi.

Tu copulare paras filium tuum et nepotem ex filia. id est ut accipi
at sororis sue filiam. interroga nomen religionem. Nepe
auulculus iste ille illa hui? nepos uocat. le.

xlvi.

Quid? quod dubitari queat cum lex diuina etiam fratres patrue
les prohibeat conuenire in coniugale copulam qui sibi quod
copulant gradu. hic autem cuius gradus? qui etiam auuli
uere. a consorcio coniugii exceptus uidetur. ad. theophylo epō.

xlvi.

Unum? qui hoc recepisti iudicium sententiam ferre de omnibus

nec refugendi ut elabendi ut accusatorib; ut accusato
dare copiam. Vicem enim synodi recepistis quos ad examina
dum synodus eligit. *ad. ad valetianum av. ovstom.*

Si aliquid statuit ac contra dm. nos epi hoc a quo animo
pati & dissimulare n. possum. licet t. ad ecclesiam conu
nire. sed illic non inuenies sacerdotem. aut inuenies
resistente. *ad. con. relatione simachi pfecti.*

Nob clerici puat successionis emolumenta. recitab; legib;
denegant. & nemo conquiret. Si enim putam' iniuria q.
dispendium n. dolem'. Si privilegium querat sacerdos. ut
honus curiale detinet. patria atq; auita & omni facul
tatum possessione celandum. *valetianiano av. ovstom.*

Quando audisti deinceps impator in causa fidei fidei.
laicos de ppo iudicasse. ita q. qdam adulatione curuati
ut sacerdotat' iuris sum' inmeres. & qd ds donauit
michi hoc ipse alius putet te credendum si doctum
eps alaico qd sequat'. Laic' g. disputet & eps audiat.
eps dicat alaico. *le. Si tractandū. tractare macta*
adici. qd maiores fecerunt mei. sicut ferendū deside.
sacerdotum debet ista te collatio sic factū. sub constan
tino auguste memorie pncipe. qum nulla leges ant
pmissit. sed libum dedit iudicium sacerdotib;.

Petrus uincto simone con. alexandria.
cum precepta dei poplo seminare. docere castimo
niam exortaute animos gentiliū quib; eum queren
tib; xpiane anime. de pace sunt. ut paulisp. ceter
& quis esset cupidus passionis ^{am} contemplari pli
peanas inflexus. Rogabatq. em. ut ad instituendū
& confirmandū plm se reseruaret. Quid multa?
nocte muros agredi cept. & uidens sibi impota

xpm occurrit in urbem. ingredi ait. Ine que uenis?
Respondit xpi uenio iterum crucifigi. Intellexit petrus
ad suam crucem dnm pnter e responsum Xpi tñ
non poterat itum crucifigi. qui carne passione suscep
tq mortis exuerat. Quod em mortuus: mortuus
semel. Qd aut uiuit uiuit deo. Intellexit qd ppter
quod iterum xpe crucifigend' esset in seruulo. Is sponte
remeauit interrogantib; xpianis responsum reddidit.
Itaq; correptus p cruce suam honorificauit dnm
ihm xpm. 108. de obitu theodosii.

LIII. **H**unc theodosius gratulat' quando constantino aderet
cui licet baptismatis gra multum constanter omnia
peccata dimiserit. tam qd pntis impator' credidit
& post se hereditate fidei pncipib; reliquit. Magni
merita locum reppit. cui temporib; completu est
pphetia illud in illo die erit. qd sup frenum equi
sem dno omnipotenti. qd illa scē memore helena
mat' ei' infusa sibi dei spū reuelauit. Beatus constanti
tali parente q' impunita filio diuini muneris quesuit
auxiliu qd in p'ia q; totus adisteret & p'clm n'ame
ret. Magna femina que multo ampli' inuenit qd
impatori conferret. q quod ab impatore acciperet
anxia mat' p filio cui regnum orbis romani cesserat.
festinauit ierosolimam. & scrutata ē. locū dñice
passionis. Stabulariam hanc p'mum fuisse asserunt
sic cognita constantio seniori qui postea regnum ad
adeptus ē. It

LIII. **V**enit q' helena cepit reuiscere loca scā infundi dei
spū ut lignū crucis requireret. accessit ad golgotham
& ait ēē locū pugne ubi: uictoria.

Appet itaq; humum deuat puluerē etia p̄abula
confusa reppit. que ruina congeerat inimicus abscondit
sed potius oblitari xpi triumphus incerto h̄ret ut mulier
sacerdotum inuaginat sp̄s sc̄us unspirat. eoqd̄ duolacrones
cum dño crucifixi fuerunt. Querit ḡ mediū lignum
sed potat fieri ut p̄abula int̄ se ruina confundet
calus inuenteret. redit ad euangeliū lectionem. inue
nit quia in medio p̄abulo p̄latus titulus erat ih̄s na
zarenus rex iudeoz. Hinc collecta ē. series ueritatis.
titulo expepatue salutaris. lē.

lv. **Q**uesiuit clauos quib; crucifixus ē dñs & inuenit. &
de uno clauo frenos fieri precepit. de alio clauo diade
ma ingeuit. unum ad decorem. altum ad deuotio
nem uigat. Visitata ē maria ut etiam libaret. uisi
tata ē helena. ut impatores redimerent. Misit itaq;
filio suo constantino diadema gemis insignitum. quas
p̄ciosior ferro in nexu crucis diuine redemptionis gema
conexerat. Misit & frenum. utroq; usit ē constantin⁹.
& fide transmissit ad posteros reges. cūq; de sacm̄to

vi. **Q**uom̄ in calice uino aqua misceatur dñici calicis ad ecclesiā
xpo p̄ls adunat. & credentiū plebs ei inquit credidit
copulat & iungit. que copulatio est conuinctio aque
& uini. sic misceat in calice dñi. ut conuinctio illa n̄ pos
sit ab inuicem separi. Vnde ecclesiam idē plebem in
ecclesia constituta fidelit̄ & firmit̄ in eoqd̄ credidit. p̄s
uerante nulla res separe poterit xpo quominus he
reat semp & maneat. indiuidua dilectio. Si autē in sc̄i
ficando calice dñi offerri aqua sola non potest. quom̄
nec unum solum potest. Nā si unum tantū offerat
sanguis xpi incipit. ēē. sine xpo. Qd̄o autē utroq; misceat.

& adunatione confusa sibi invicem copulantur tunc
sacramentū spiritale & celeste perficitur. Cyprianus ad idem de unitate;

LVII. **Q**uantū ū ad causam infantū pertinet baptizandis
quos dixisti inter secundū & tertium diem quā nati sunt
constitutos baptizari non oportere. & considerandam esse legem
circumcisionis antiquę. ut inter octauum diem quā
nati sunt baptizandum & sanctificandū non putares. longe
aliud in concilio nro usum. In hoc enim quod disputabas
esse faciendū nemo consensit. sed uniuersi potius iudi-
cauimus. nulli hominum nato mām dei & grām de-
negandam. Cyprianus ad exheretice. de his torione.

LVIII. **C**onsulendū me existimasti si rēme. quid in uideat
de his torione quodā qui apud uos constitutus in eodem
huc artis sue dedecore pleuerat. & magister & doctor
non erudiendorum sed perdendorum puerorum id quod male
didicit. ceterisque insinuat. antea debeat communicare
nobiscū. quod puto ego nec maiestati diuine. nec uiuan-
tissime discipline congruere. ut pudor & honor ecclesie
tam episcopi & infamī contagione sceleretur. Nam cum in lege
phibentur uiri induere femineam uestem. & maledic-
ti huiusmodi uideantur. quod maioris criminis non tantū
muliebria induimēta accipere. sed & gestūque & tempore
molles. imuliebres. magister impudice artis exprimit
nec excuset se quod si theatrum ipse cessauerit. cum tam
hoc error. Non potest enim uideri cessasse. qui in carnos sub-
stituit. & qui per uno plures succedentes suggerit con-
stitutionē dei. erudiens & docens quomodo masculis
frangatur. infemina & sexus arte immittit. & diabolo
diuinū plasma maculanti per corrupta reuerenti corporis
delicta placeant. Quod si penitus talis necessitate ostendit.

potest inter eos qui in ecclesia alimentis sustentantur huiusque
necessitas adiuvari. Sed tam contentus sit frugalioribus
& innocentibus cibis. nec putet alario se esse redimendum. ut
aprecatus cesset. quod hoc non nobis sed sibi prestat. & pater

LVIII. **L**egalitas tuas frater karissime. ad propositum de virginibus
quas per pacem tuam frater nostrum misisti. postulans & desi-
derans. ut tibi scriberemus. quid nobis de his virginibus
iudicet. que cum semel statum suum continent. ac firmum
tenere decreverint. de te te sunt postea meos lecto pa-
rit mansisse cum masculis. ex quibus unum diaconum esse dicat.
Plane easdem que cum viris dormisse confesse sunt. asseverare
integras esse. circa quod re consulimus meum desiderasti. primum
quod frater karissime. & propositas & plebi nichil aliud. que dominum
amemus. nec patiamur errare fratres nostros. nec virgines cum
masculis habitare. non dico simul dormire sed nec simul
vivere. Quandoque scilicet infirmus. & etas adhuc lubrica
pompa frenari a nobis. & regi adhuc debent nec diabolo
insidians ad nocendum. detur occasio. **Et**

LX. **Q**uia graves multorum ruinas & plurimum modi ruinas & picu-
losas conunctiones corrumpi plurimas virgines conspi-
cimus quod si ex fide christo dicauerunt. pudice & caste sine
ulla fabula perseverare. ita fortes ac stabiles primum virgini-
tatis expectent. Si autem per premio virginittatis perseverare non
possunt. ut nolunt. melius nubant quam virginitatem sui delicti
sui cadant. & certe nullum fratribus aut sororibus scandalum
faciant. nec aliqua putet se occasione defendi. quod
inspiciat ut probari possit. an virgo sit cum & manus obstre-
ticum. & oculus sepe fallat. & si incorrupta inuenta fue-
rit virgo. ea parte qua mulier potest esse. potuerit tamen
& ex alia parte corporis peccasse. que corrumperetur potest. &

tamen conspici non potest. Certe ipse concubitus ipse
complexus ipsa confabulatio. & iacentium duorum turpis
& fœda dormitatio quam dedecoris & criminis confitentur.

Lxi.

Consulere fecisti rime. lt.
abstinendo diaconum quod cum uirgine mansit. sed & ceteros
qui cum uirginibus dormire consueuerunt. Quod si abstinen-
tiam illiciti concubitus sui tegerunt. & absque mutuum
recesserunt. inspiciant inter uirgines ab obstinatis
diligent. & si uirgines inuente fuerint. in accepta co-
municatione admittant. hac tam intimatione
ut ad eos masculos si post modum reuerse fuerint
aut si cum his in una domo. & sub eodem tecto simul ha-
bitauerint. grauiori censura eiciant. nec in ecclesiam
facile post modum recipiant. Si autem de eis aliqua
fuerit corrupta & deprensâ. agat penitentiam plenam
que hoc crimine ut admisit non mariti sed christi adultera
est. & ideo eliminato uisito christi. postea exomologisi
facta. ad ecclesiam redeat. Quod si obstinate peruersa
nec ab inuice se separant. sciant se cum hac impudica
obstinatione nunquam a nobis admitti in ecclesiam posse.

apocler' occis' epis & sacerdotibus.

Lxviii.

Non omnes primates. ut patriarche esse possunt. sed ille
urbes que primis temporibus primatum tenuerunt episcopi earum
patriarcharum aut primatum nomine fruuntur. Reliquæ
uero urbes metropoles. archiepiscoporum & metropolitanorum
& non patriarcharum aut primatum nominibus fruuntur.

Lx.

Paulus unodie uno quoque christi. lt.

gloriosa morte cum petro sub principe nuptone agonizans
coronatus est. lt. Petrus princeps apostolorum de sancto prede-
cessore nostro clemente. plebibus predicando. docebat eas.

lv. **D**ignitatem et obsequium debent exhibere omnibus personis.
non enim apostolice aut vulgaribus hominibus arguendus
episcopus licet sic inordinatus. quia premissis subditis
disponit ad imitationem rectorum. Et

Si quis sunt inculpatores aut accusatores episcoporum vel reli-
corum sacerdotum non oportet eos a iudicibus ecclesie au-
diri. antequam eorum disceptationem estimationis suspicio ulopi-
nio. qua intentione. qua fide. qua clementia. qua
utilitate. qua conscientia. quove merito super deo aut pro
humana gloria. aut inimicitia. aut odio. aut cupiditate
ista supersuper necne. Hec omnia fideliter sunt perscrutan-
da et diligenter prestantia. Et Mala audita nullum
moucant. nec passim dicta absque certa probatione quicquam
umquam credat. Alexander omnibus orthodoxis.

lvii. **E**st etiam est ad hanc seculum perlatum sceleris. quod pudet dicere
et non tantum sacerdotali sed etiam omni christiano nomini
est inimicum. id est quod nonnullos ^{episcopos} vel sacerdotes aut
interu compellunt. aut ui extorquent. aut fraude
decipiunt. aliquas confessionis sue in altam partem
quam debeant. aut persuasum non requisitione regum
aut quod dictum est alieni erroris secta scriptis facere. et pro-
priis manibus roborare. et coram populo recitare. atque con-
ficari. aliquos dicunt carceribus et angustulis recludi. ut
saltem his criticis insidiis denudentur domini sacerdotes. et suis
faveant adulterantibus. Relatum insuper ad hunc seculum et
apostolice sedis apicem cui summarum dispositiones causarum
et omnium negotia secularium ab ipso domino tradita sunt
quasi ad caput ipsorum dicente principi apostolorum. Petrus. cunctis
peccatis et reliquis. quod quidam emuli christi etiam contra ecclesiam in-
fideliatores. sacerdotes dei ad iudices publicos accusare

presumant cum magis apls xpianorū causas ad ecclesias
deferri. & ibid terminari preceptat. Talitē preiudicantes
preiudicant ^{et} modum suum. **l^e**

Petrus in ordinatione clementis instruens cleru &
poplm ait. si inimicus fuerit clementi alicui nolite
expectare ut uerbis dicat. **l^e**. Petrus apls in ordina
tione clementis ^{clerū} poplm instruens ait. qui cumq; con
struauerit de tēte ueritatis precat in xpm. **l^e**

In sacramentorū oblationib; que int missarum sollempnia
dño offerunt. passio dñi miserenda: ut ei cui corpus &
sanguis eo fiet. passio celebret. ita ut pulsis epimoni
supstitionum panis tantum & uinum aqua mixtum
in sacrificio offerant. Non enī debet. ut apatrib; accepim^{us}
& ipsa ratio docet. in calice dñi aut uinum solum aut
aqua sola offeri. sed utrumq; p mixtum quia utrumq;
ex latere ei in passionē suā fluxisse legit. **l^e**

Crimina atq; peccata oblatis dño sacrificiis delent. ideo
eo & passio ei in his commemoranda: quare deprecium?
& sepi recitanda atq; dño offerenda. Talib; enim hostis de
lectabit & placebit dñs & peccata dimittit in gentib;

Scr̃pta tam aque q̃ ceta. **l^e**.

diuinis apta usib; & humanis necessaria infirmitatib;
faciat. alexapidea oōis; eīs.

Lxiii.

Qui ex uisū collegio fuerit & se subtraxerit ab auxilio
uſo. magis semiticus quā sacerdos ee p̃babit. Ecce inq;
pp̃ha quam bonū & q̃ iocundum habitare fr̃ in unū.
Iūū non in unum habitant. qui affum solatio se subtra
hunt. aut qd̃ deterī: fr̃ib; insidias preparent. aut laqueo
ponunt. telesphor^{us} fr̃ib; ep̃is.

Lxiiii.

Tu quis es qui iudicas alienū serū. p̃culdubio tñsgressor

et legi dei & aploz. atq; ppharum & non solu
humanarum. Vnde enim tam diuine q; humane aliena
seruum iudicari phibent. Vbiq; ipi aptica fide.

Lxv. **C**erte & timens sic recti conscia uindicta dignise. qualin
axiste causa plecti. Quis innocencem ul. frēm quocūq; in
genio psequit. ipse uigulum moris impingit id atheniensis;

Lxvi. **A**si pposita gamite recedente m. aut aptice sedis iussi
onib; inobediens suscipere non possumus. nec impedire
recte credentes. ul. scōz patrum iussionib; in obampant
pmittemus. quia infideli & infideli. magna debet et dis
cretio. sive opib; ecclis

Lxvii. **I**n his temporib; hermes doctor fidei & scripturam efful
sit int nos. & licet nos pascha pdicta die celebramus.
& quia inde dubitarent. ad corroborandas tam animas
eoz eid. herme angls dñi in habitu pastoz apparuit.
& pcepit ei. ut pascha die dñico ab omib; celebraret die
dñico. tpre suo. Vnde & uos aptica auctoritate instrum
omē ad seruare debere. **It.** Quid prodest illi suo erro
re non pollui. qui consensum pstat erranti. Sine dubio
contra dei pcepta facit. & qui pcepit eam & q; consensum
pstat pcedenti. id italici rēg;

Lxviii. **E**cclia dei in sacerdotib; consistit. & crescit in templum
dei. & sicut qui eccliam dei uastat. predia & donaria
uastat expoliat infestat. sic sacrilegus. sic & ille qui sacer
dotes insequit. sacrilegi reus existit. & sacrilegus iudicatur.

Salua in omnib; aptica auctoritate. **It.**
quecūq; sunt ad religionis ptenentia obseruantiam. locis
suis. & asue dioces sinodis audiant. Et si quis sacerdo
tum ul. reliquoz clericoz suorpo inobediens fuerit
aut ei insidias parauerit. aut contumelia aut calupnia

et conuinci poterit mox carceri tradat. plevtheri

LXXIII. necessarium iudicium uos instruere. ecclesiasticis
ut etiam quas uide uos audiuim' in rationabiliter
non respiciatis. It. Constat non debere resutare et
casu omnes. quas de adhibet tribuit fidelibus suis.

Item

Uos in recta fide et opa et bona uoluntate auctoritate
et succurrere uicissim ne aliquis a supplemento sit subtrahat
manum. calix. pp. benedictio eio.

LXX.

Siquis percutus fuerit in sua ecclesia. fugendum: ad altam
etq; sociandum dicitur dno. si persequi uos fuerint
in illam ciuitatem fugit in illam. It.

Qm' qui in recta fide suspecti sunt. in accusatione
sacerdotum. et eorum et super quorum fide non hesitat
minime recipiant. et in testimonio humano dubio
habeant. It. Ipse dauid post penitentiam et alios
docuit. et sacrificium deo operatur. dans exemplum
doctoribus scilicet ecclesie. si lapsi fuerint. et condignam pe
nitentiam deo gesserint. utrumq; posse facere.

Munda homo a peccato. et surgit gratia lapsu.
et in pristino manet officio. iuxta predictas auctoritates.

Sententiam que in iudicium uertit. It.
non solum tenere. sed et audire resurgit. quia potior
est omnia holocaustis. et sacrificiis. v. r. pp. r.

LXXI.

Uidentes sacerdotes summi. omnes. ecclesie.
et alii atq; leuitae. et reliqui fideles plus utilitatis pos
se afferre. si hereditates et agros quos uendebant ecclesie.
quibus presidebant epi tradunt. eo quod ex superabundantia
tam presentibus quam futuris temporibus plurima et elegantiora possit
ministrare fidelibus. commune uitae ducuntibus. q. p. cio

83
 ipsoz cepunt predia & agros quos uendere solebant matricibus ecclesie trade & exsuperab. eoz uiuere. Ipsoru res indagine singularum parochiarum epoz qui locum tenent aploz erant & superius qui adhaerant & futuri debent et epib. S quib. epi & fideles dispensatores eoz omib. comune uitam dregere uolentib. ministrare cunctaneis saria debent. pue meli potuerit. ut nemo in eis agnus inueniat. Ipse eni res fidelium oblationes appellant quia dno offerunt. si q. debent malis uisib. q. ecclesiis & p. d. loz xpianoz frum ut indigena conuerit. quia uota fidelium & p. cia peccatoz & patrimonium paup. atq. ad p. d. tum opus explendum dno tradit. Si q. aut qd absit secus egerit. uidet ne ad d. p. natione anime & saphire peccat. & reus sacrilegi efficiat sicut illi fecerunt qui p. cia p. d. tarum rerum fraudauerunt.

Hec ualoe cauenda sunt & amenda. 1. c.
 quod res ecclesie non quasi p. p. sed ut communes cum summo timore non alio usus q. imprecato sunt fidelie dispensande. ne sacrilegi reatum incurrant qui eas inde abstrahunt ubi tradite sunt & qd prius est. anathema anathema fiant. & si non corpore ut anania & saphira mortui ceciderunt. anima tamen que potior e. corpore mortua & alienata. a consorcio fidelium cadit & in p. s. undum baratri labat. Anthemia. ee. ep. is. toletane. p. uis.

lxxii. Q d licet docent non licere. id. epos migrare. de ciuitate in ciuitate in p. t. arato modo. & qd non licet docere. id. miam. circa ^{agere} patienti necessitatem. Hoc tam ei qui epim non habent. & sacro epali indigent ministio epim de alia ciuitate causa uoluntatis.

ul necessitatis tribui. & epis psecutione patientib; altam
 cathedram diringant. Cōdicunt etiā sacre scripture q̄stas
 malle dñi miam quam sacrificium. Vtriq; autē id:
 & famem urbi dei patientib; epis necessitatem q̄do in
 thronizant p̄tē comunem utilitatē malis ciuitatib;
 non modica exhibet mīa. Negantes autē hec licet
 spem habeant pietatis uirtutē tam ei abnegant. Itē
 facta enim subditorū iudicant anob. nra ū iudicat
 d̄s. Itē Detiores sunt qui uitā moresq; bonorū corrup
 punt. his qui ^{substantia} sūbas aliorū pdiaq; diripiunt. fabi. i. p̄.

Lxxiii

Sep̄t diaconos in urbe roma. octis; eccl̄is.
 p̄. vii. regiones ciuitatis sicut apatib; accepimus qui p
 singlas epdomadas & dominicos dies atq; festiuitatū
 sollempnia cum subdiaconib; & acolis ac sequentium
 ordinū ministris. inuincta sibi obseruent mistia pa
 rita omī hora sint ad diuinum officium & q̄q̄ eis in
 iungit pagendum. Similit̄ & uos p̄tē oporauit fuerit
 p̄ singlas ciuitates: facendum. ut diuinū absq; ulla
 mora & negligentia studiose ac sollempnit̄ agat officium
 Deniq; vii. similit̄ subdiaconos ordinauim⁹. qui vii.
 notarius imminerent. & gesta martirum ueracit̄
 inuicē colligerent nobisq; rimanda manifestarent.
 Quod etiā om̄s uos agere monem⁹. ne in posterum aliq̄
 & his dubitacio fiat. questioq; oriat̄. Itē

Beatus ap̄toz. p̄nceps. e. in oratione clementis alloquit̄
 poplōs in t̄ra ait. Summius est iste clementis in actib;
 suis alicui. uos nolite expectare. ut ip̄s debetis & uolun
 tas ei⁹ alq; cōmuniōne obsecundare uob dicat.

Lxxiiii.

In illa die dñs ih̄c postq̄ cenauit. id ad oīs orientales.

cum discipulis suisque predes eorum. Luit. & sicut ascis aplis
pdecessores nri acceperunt. nobisq; reliques. crisma confice
docuit. Ipsa enim lauatio pedum nrorum significauit bap-
tismum qd scilicet crismatis unctione p ficitur atq; consumatur.

Ista a scis patrib; & successorib; eorum accepim. **L**
uob; q; tenenda mandamus. Hec scilicet romana ecclesia & an-
ticena ac tempore aplor; custodit. ^hierosolymor; et ephre-
sianor; tenet in quib; apli presidentes huc docuerunt. & uer-
gima mendi. ac nanipli' q uino anno ut p misset. atq;
de inceptis nouo frui & non uerit iubentes docuerunt. Si quis
q his obuiare cōpauerit. omne sibi pnos. & p ompes
recte intelligentes indulgentie aditu intelligat obseruari
ne homines p fidelib; habent. **L**

qui dñor; suor; causas bene custodiunt & fidele tractant
atq; dñor; pcepta custodiunt. & non transgrediunt.
Pro infidelib; u reputantur hi qui dñor; suor; causas inuicem
& negligenter tractant. & pcepta eorum despiciunt. & non
bene custodiunt. **L**

Manifestum ē: qd hi exē nos sunt. & anob discreti tē debet
cum quib; nos nec edere. nec abumsumere licet. Similit
omni psonē quib; libet turpitudinib; subiecte qui infames
sunt effecti. & omnes qui aduersus patres armant. infame
efficiunt. **L**.

Staticum ē: & nos ead statuta firmantes statum. ut si
aliquis clericor; suis epis infestus aut insidiator fuerit.
eosq; criminari cōpauerit. aut conspirator fuerit ut mor-
ante examinatum iudicium submotus a clero curie tra-
dat. cui dieb; uite sue deseruiat. & infamis absq; ullares
tutacionis spe pmaneat. **L**.

Exemplo can. filiorum. dampnant absq; ullarestitutione.
spe. qui patris suos. causa culpas in publico pdunt. ut
eos accusare. ut de herese presumunt. ueluti can. qui
patris sui nor. pudenda non opuit. sed deridenda mani
festauit. Similit. & illi exemplo scy & iaphet iustifici
tur. qui reuerent. opunt & non pdunt cum patres suos
excessisse cognoscunt. Si enim a fide de uauert. ps. secreti
a fidelibus. subditas pueri corrigendus. Qd si incorrigi
bit qd absit pmanerit. tunc erit accusand. apud pri
matus suos. aut ad sede aplice. qd alius u. actib; suis mag
e. tolerand. ab omib; & subditis suis qd accusand. aut publi
ce arguerendus quia cum eis a subditis deliquit ei ordi
nationi obuiat. qui eos eis pculit.

Actio. de vnico baptismo. Libro. 1.

1. **S**acramentum baptismi est quod habet quibus pa
zant. & sacramentum dandi baptismi: qd habet
qui ordina. Sicut uice baptizant. subunitate recessi
rit. sacramentum baptismi non amittit. sic etia ordi
nac. si abunitate recessi rit. sacramentum dandi bap
tismi non amittit. Nulli enim sacramento minus facienda
discedit a malis utruq; discedit. si pmanet in malis utruq;
pmanet. Sicut qd acceptat baptismum que non potuit
amittere. qui abunitate discesserat. sic acceptandus
baptismus que dedit ille qui sacramentum dandi cu
discedet non amittit. Nam sicut redeuntes qui
priusq; recedent baptizati sunt non rebaptizant.
ita redeuntes qui priusq; recedent ordinati sunt. si utroq;
rursus ordinant. Sed aut ministrant. qd administrant.
si hoc ecclesie utilitas postulat. aut si ministrant.

35
sacramentum tamen ordinationis sibi agunt. & ideo
eis manus in ecclesia non imponit. lē

Ostendit & ipsos impie facere. qui rebaptizare donant
orbis unitatem. & nos recte facere qui dei sacramenta in
probare. nec in ipso crimine audem. In quo tñ nobiscū
sentiant in eo ecclia nobiscū sunt. In eo autē anobis re-
serunt. in quo anobis dissentunt. lē

Si quis recessit ab unitate aliquid aliud agere uoluerit.
q̄ qd in unitate precepit in eo recedit atq; disiungit. Qd
autē ita uult agere. sicut in unitate agit. ubi hoc acce-
pit & didicit. in eo manet atq; coniungit. ita in quib;
dam reb; nobiscū sunt. in quib; dā ū anobis exiunt.
Unde illa in quib; nobiscū sunt. eos agere non uicam.
In quib; autē nobiscū non sunt. ut ueniendo accipiant
ut redeundo recipiant adhortam. lē

Ex euangelio p̄fero certa documenta. quib; dñs ad
uiuente demonst̄o. quā recte placuerit. & uere
scdm̄ dñm. ut hoc in quoq; scismatico ul heretico recte
salsiterna medicina curaret. in quo uulnere sepabat̄
Illud enī qd sanum maneret. agutū poti' apparet̄
quā impletum uulneraret. lē

Qui se ipsos ab unitate separantes ecclia caritate uiolata
unitatis uinculū rumpunt. si nichil faciunt eoz que
in illa societate acceperunt. in omib; separati sunt. & ideo
que sibi sociauerunt. si uenire ad eccliam uoluerit.
debet omnia que non accepit accipere. Si ū non nulla
ead faciunt. non se eis separauerunt. & ex eaparte
integrant compage decanent. nec tā fissi sunt. Pro
inde si que sibi sociauerunt. ex ea parte nōtā recte

inqua nre illi si paa sunt. & ideo suemur ad eccliam
uoluerit tunc sanare ubi tunc erat qdabat. Vbi san
conterebat non curat sed agnoscat. necu sana curare
uolumus potius uulnere tui.

Quid pdest homini si sana fides ut sanum fortasse solu
fidei sacramentum ubi letali uulnere seimatis pempta
sanitas karitatis pcur soli pemptionem etia illa mcega
tahunt ad mortem. It Annon: in seismate odii
firmum. Quis hoc dixerit eum & origo & punita
seimatis nulla sit alia nisi odium odium si is.

Si ad baptismum sic huius accessit. dimissa sunt ei peccata
annon sunt dimissa. eligunt qui uolunt utriuslibet
degerunt. sufficit nobis. Si dimissa dixerint. quomodo
spis scilicet discipline effugiet sic tum si in quo facto remissio
nem opatus peccator. Si dixerint non ee dimissa
quero si postea sic nonem suam corde concusso & u dolore
fuerit. denuo baptizandus iudicatur. Quid d si dem
tissimum. e: dicere. faciant u baptismi xpi baptiza
re hominem & tam dorei in malicia ut sacrilegio
pseuerans peccator remissionem non sincere fieri. atq.
intelligant in communionib. ab ecclia separas posse ho
mines baptizare. ubi xpi baptismus ead sacramta
celebratione aut. & sumit. qui tam tunc pste ad re
missionem peccator. cum quisq. reconciliatus unita
ti sacrilegio dissensionis exuit quo ei peccata tenebant
& dimitti non sinebant. It

Non impedit baptismi gra. quomodo omnia peccata di
mittat. etia si odium firmum ei au dicitur. Animo p
seuerat. Soluit enim estinus dies. & quicquid supra est.

21
Sed etiam ipsi hora momentanea; ante baptismum
& in baptismo. Deinceps autem continuo reus se incipit
non solum consequentium sed etiam priorum dierum ho-
rarum momentorum redirentibus omnibus que dimissa sunt.
Ite. Illa que seminat ut heretici non aliter hinc nec aliter
agunt quod vera ecclesia. cum ad nos ueniunt. non em-
damus sed potius approbamus. In quibus enim non dissentiant
a nobis in eis non disuincunt a nobis. Sed tamen quia nichil
eis presumunt. quod ut seminat ut heretici sunt. propter alia
in quibus a ueritate dissentiant. & propter ipsum sepa-
tis in inamissimū scelus. siue permanserint in eis pec-
cata. siue continuo dimissa redierint. ut ad salutem
pacis atque caritatis ueniant adhortamur.

Ite ismael ut separet a populo dei. non obfuit mater
ancilla. sed obfuit frater discordia. & non potuit potes-
tas uxoris cui magis filius erat quam ipsi uiri legalis
& in ancilla seminat erat. & ex ancilla susceptus.

LIBRO .II.

11. Puto quod sine ulla sui contumelia cyprianus episcopus. petro apostolo
comparatur. quoniam attinet ad martiris coronam. Cum
magis uideri debeat. ne in petrum magis contume-
liosus existam. Quis enim nescit illum apostolicum prin-
cipatu cuiuslibet episcopi preferendum. Sed etiam si distat
cathedrarum gloria. una est tamen martiris gloria. Ite
Cum petrus a paulo postiore corrigatur. & pacis atque uni-
tatis uinculo custodito ad martiris promouetur.
quod facilius & fortius ad puniendum ecclesie statuta.
firmatum est ut uni episcopi auctoritati. ut uni primum
concilio preferendum est.

Ciprianus dixit licite sunt uobis.

& alie iuliani littere. quib; p sua singula & de uota
religione. ad epistolam nram scribens. non tantu con
sensit. sed & instructum ee se. grat egit. Super. ut
de hac ipsa re. singli quid sentiam? pferamus nemi
nem iudicantes. aut a iure communionis aliquē
si diuersum. senserit amouentes. Neq; enī qsq
nrm epm se et epoz constituit. ut tyrannico troit
ad obsequendum necessitate collegas suos adigit. Qdo
habet omis epi p licentia libertatis & potestatis sue
arbitriu p pum tamq iudicari ab alio non possit.
quā nec ipse potest alteru iudicare. Sed expectem
unū iudiciū dñi nri ihu xpi. qui un? solus ha
bet potestatem. & preponendi nos in eccle sue
gubnatione. & ^{de} actu nro iudicandi.

Quif autē nesciat scām scriptam canonicā tam utiq;
& q noui testamta ceteris suis tēminis contineri. tamq;
omib; posteriorib; epoz litteris ita preponi. ut de
illa omīno dubitari. & disceptari non possit. utru
uerum. ut utrum rectū sit. quicqd in ea scriptū
ē. constiterit. epoz aut litteras. que post confirma
tū canone. ut scripte sunt. ut scribunt. & pfer
monē forte sapientiozem cuilibet incāre ptiou
& alioz epoz quiorē auctoritatem doctiorūq; pru
denciam. & p concilia licere reprehendi. si quid intis
forte aueritate deuiatum ē. L

Hoc autē facit sanctas pacis. ut cū dunt aliqua obscu
riora querunt. & ppter inueniendi difficultate di
uersas pariunt insatna disceptione sententias.

84

donec aduersus liquidū pueniat. uinctū pmaneat
unitatis ne in parte peccata pmaneat insanabile uuln
erroris. Alit̄ aliquid scire quā se res habet humana cōp
tacio. Nūmus autē amando sententiam suam ut in
uidendo meliorib; usq; ad peccidende cōmunionis cō
dendi seminat̄ uel heresi sacilegium puenire diaboli
ca presūptio. ē. In nullo autē scire q̄ se res habet
angelica pfectio est. lē

Multa non inueniunt̄ illicitis aploz neq; in conciliis postoz
et tam quia pūnisam custodiunt̄ eccliam non nisi ab
ipsis tradita. et cōmdata credunt̄. It̄ Concilia postiora
priorib; apud postōs pponunt̄. et uniuersis partib; sēp op
tamo iure pponit̄. LIBRO .III.

111. **V**eritate manifestata. cedat consuetudo ueritati. Pla
ne quis dubitet ueritati manifestate debere consue
tudinē cedere. lē. Nemo consuetudinē rationi
et ueritati preponat. qz consuetudinē ratio et ueritas
sēp excludit. Si ratio si ueritas optime. lē. Aliud ē nō ha
bere aliquid. aliud non iure habere. ut illicite iuri pare.

Non itaq; ideo non sunt sacramenta xpi et ecclie quia eis
illicite utunt̄ non heretici solū sed etiam om̄s iniqui et
impii. sed tam illi corrigendi aut puniendi. illa ū agnosce
da et ueneranda sunt. lē

Non est autē aqua pphana et adultera. sup̄ qua dei nom̄ in
uocat̄. etiā si pphana et adultera inuocet̄. quia nec ipsa cō
acta. nec ipsum nom̄ ad ultimum. Baptismus ū xpi ūb
cuiusq; angelicis consecratus. et p aduocātōs et in adiutōs sc̄. est.
quis illi sint impudici et immundi. quia ipsa et sc̄itas
pollui non potest. et sacramento suo diuina uirtus assistit
siue ad salutē bene ueritātū siue

ad p̄m̄iū m̄ale ueniam.

le

Catholicā ecclia p̄p̄ta nō debet it̄are baptis̄m̄
quā apud hereticos datus ē: ne iudicare uideat̄ ip̄s̄ et
qd̄ xpi ē aut eos n̄ habere qd̄ int̄us eū accipere amittit̄
unq; foras exundo non possint. le

Non autē sicut heresis hereticorū: sicut error ip̄s̄ est.
sic sacrilegiū dissensionis ip̄s̄ ē: sic etiā baptis̄mus qui
xpi ē: dici debet ip̄s̄. Sacram̄ta si ead̄ sunt ubiq; sunt
int̄gra. etiam si p̄r̄ intelligunt̄ et discordios̄ tractant̄.
Sicut scripta ip̄s̄us euanḡlii si ead̄ ipsa: ubiq; integrā.
etiam si numerab̄li ip̄s̄us falsarū opinionum uari
etate assent̄. le

Manus autē impositio non sicut baptis̄mus reperi non po
test. Quid enim aliud nisi oratio sup̄ hominē. le

Nos hereticorū ēē baptis̄mum dicimus. uerb̄ euanḡlicis
consecratum. Cōmōti factis eorū etiam que dī sunt eis
tribuere uolum̄. quā si ea contāminare potuerunt. aut
p̄p̄ta sua facere que dei sunt. qui ipsi dei ēē uoluerūt
le. Nos sacram̄ta noui testam̄ti. apud quoslibet hereti

cos. ul̄ scismatice si inuenientes non debemus ip̄s̄ tribuere
le. Patres n̄r̄i non solū ante cȳpanum. ul̄ agrippinum.
sed etiam postea saluberrimā consuetudinē tenuerunt.
ut quicqd̄ diuinū atq; legitimū in aliq̄ heresi. ul̄ scis
mate ^{magrū} rep̄rent. approbarent pot̄ q̄ negarent. Quicqd̄
autē alienum ēē et contrariū illi ut dissensionis p̄p̄m ueracit̄
arguerent et sanarent. **LIBRO. III.**

Sicut autē ungeri iudeorū cū m̄i dicit̄. q̄ heretic̄ dimittit
peccata. sic et ego ungeto cū dico. Ergo qui celestia manda
ta non seruat avarus. rap̄tor. fenerator. immud̄. uerb̄
solo non factis renūciāns dimittit
peccata.

88
Si primum sacramenti di. sic iste. ita & ille. Si merita sunt
nec iste nec ille. Illud enim sacramentum & immialis hominibus
aperte cognoscitur. **It**

Si in heresi baptizatus in nomine. scilicet trinitatis non sit cum
templum dei sed ab heresi non recessit. quomodo nec in aua-
ricia in eo nomine baptizatus sit templum dei si ab auari-
cia non recessit. quod & idem seruitur. **It**

Falsa quidam qui ratione utuntur consuetudine nobis
obstant. quasi consuetudo maior sit ueritate. aut non
sit in spiritualibus sequendum. quod in melius fuerit a sancto spiritu reue-
latum. Hoc plane uerum est. quia ratio & ueritas consuetu-
di suffragatur. Nichil oportet firmiter retineri. **It**

Sicut apostolus paulus. qui primo fuit blasphe-mus & persecutor & in-
iuriosus. sed misericordiam meruit. quia ignorans fecit. Post
inpirationem uero & reuelationem factam. qui in eo quod errauerat
perseuerat prudens & sciens sine uenia ignorantie peccat.
Presumptione enim atque obstinatione quadam nititur. cum ratione
superat. Hoc uerissimum est. longe grauius est peccatum ei qui
sciens quam ei qui nesciens peccauerit. Si ideo uir sanctus cy-
prius non solum doctus sed etiam docibilis. quod in laude epi-
scopi designat. apostolus sic ipse intellexit ut diceret. etiam hoc in
episcopo esse diligendum. ut non solum scienter doceat sed etiam pacifice
discat. **It**. Quod ergo quis peccet grauius qui nesciens in here-
sim incurrit an qui sciens ab auaricia uel ab idolatria
non recesserit. secundum quidem illam regulam qua peccata
scientium peccatis ignorantie proponuntur auarus cum scientia
uincit in sedere. Sed ne forte hoc faciat in heresi sceleris
ipsius magnitudo quod facit in auaricia scientis admissio.
hereticus nesciens auaro scienti coequetur. Quam quam non
hoc uideatur ostendere. testimonium quod ipse cyprus exapto

posuit

Quid enim in hereticis nisi blasphemias detestamur. Voles
autem demonstrare ad facilitatem uenire ignorantium
patere peccata posuit ab aplo ceplu ubi ait. Qui p[ro]
fui blasphem[us] & p[ro]fector & inuidiosus sed miam conse
cutus sum. quia ignorans feci. Sed si possunt ut dixi ambo
peccata equalit[er] appendant[ur]. Ignorantis blasphemia. &
scientis idolatria. et ead[em] sententia iudicant[ur] ille qui que
rendo xpm inueni simile[m] sermonem falsitatis incurrit. &
ille qui sciens xpo resistit loquenti p[ro]p[ri]um. qm omissoz
nicatoz aut inmund[us] aut auarus. quod: idolor[um] seruit
non habet hereditate[m] in regno xpi & dei. Cur in illo bap
tismus & euangelica uerba imphant[ur] in isto aut[em] appro
bant[ur] cu[m] ab illius columbe mbris utq[ue] inueniat[ur] alien[us].

Perfidus aut[em] & blasphemus. l[et].
si in perfidia & blasphemia p[er]manserit. nec ex qua ecclesia
nec in qua ecclesiam remissionem accipit peccatoz. aut
si p[ro]p[ri]um uim sacram[en]ti ad punctum temporis accipit. &
foris & intus ead[em] in uis opat[ur]. sicut uis nominis xpi de
pulsionem demonioz etia[m] foris opatur. l[et].

Satis ostendim[us] ad baptismum qui uerb[is] euangelicis con
secratur. non patere cuiq[ue] ut dantis ut accipientis
errorem. siue de deitate. siue de filio siue de spu sco.
aliu[m] sentiat q[uod] doctrina celestis insinuat. l[et].

Constituamus q[ue] duos aliquos isto m[od]o. Vnum eoz ubi
ga id sentire de xpo q[uod] foris opatur: et in eius
heresi baptizari. et ecclesie catholice comunione[m].
aliu[m] u[ero] hoc id sentire sed in catholici baptizari. p[er]sist
manente in ipsa te catholicam fide[m]. Istum non dum
hereticu[m] dico nisi manifesta sibi doctrina catholice
fidei resistere maluerit. & illud q[uod] tenebat elegerit.

Quod anteq̃ fiat manifestu. Nullum qui fuit: et
priori. Itaq; in hoc falsa opinio. nullo autē & la ipsa
diuisio contingit. Sed innūctoz ipsoz sacramenti
ueritas repūda. **Item.**

Nunq̃d potest inquit hūc etic uis baptismit maior
aut potior q̃ confessio: quā passio: ut q̃s op̃a hominib;
xp̃m confiteat̃ & sanguine suo baptizet̃. & tam inq̃
neq; hoc baptisma heretico p̃dest. si quāuis xp̃m con
fessus exera eccliam fuerit occisus. hoc uerissimum:
exera eccliam quippe: occisus caritate non habuist̃ cō
munem. **It̃.** Potest q̃ nobis & hereticis baptisma cō
commune: cū quib; potest euangeliū cō commune
quis asior n̄r̄ error distet illoz siue aliud de patre ut
de filio. ut de spū scō sentiant. queritas habet. siue ab
unitate p̃cisi non colligant cum xpo sed p̃gant.

Sicut autē in latione. **It̃**
quia p̃ necessitate coporalit̃ baptismus desuit. p̃fecta
salus: q̃ p̃ pietate sp̃italit̃ adfuit. sic & cū ipsa p̃sto:
si p̃ necessitate m̄ desit. qd̃ lacrima adfuit: p̃ficetur
salus. qd̃ traditum tenet uniuersitas eccl̄ie. cū par
uuli infantes baptizant̃. qui certe nudum possunt
corde circūdere ad uisuelam. & ore confiteri ad salutē
qd̃ lacrima potuit. Quin etiā flendo & uagiendo cum
in euangeliū celebrat̃. ip̃is mysticis uocib; obstreperit
& tam nullus xp̃ianoz dixerit eos inane baptizari.

Si p̃ eo qui respondere potest. **It̃.**
in baptismo alius responderat. non id ualeat. ex qua
regula illud in euangeliō dictum: qd̃ om̄s cū legit̃
natalit̃ mouet. etate habet ip̃se p̃ se loquit̃. Qb;
omib; reb; ostendit̃. aliud ēē baptismi sacramētum.

aliud conuersionis in dñis ita salutem hominis exequi
compleri nec si unum horum defuerit. ideo putare debe
mus consequens esse. ut & alterum desit quia illud sine
illo potest esse in infante. & hoc sine illo potest esse in
tatione complecti. deo. si uero nullo fuit in illo qd non
re uoluntate defuerit. Cui uero re uoluntate altum horum
defuerit. peccati hominem in uolui. & baptisum quid potest
in te. ubi conuersio cordis defuerit. Conuersio autem cordis
potest potest in te non percepto baptismo sed concepto
baptismo non potest. Namque enim ullo modo dicenda
est conuersio cordis ad dñm. cum de sacramento conceptum

LIBRO . V .

1111. Cum enim tantum ualeat baptisum per hominem conceptu
bilem quam per apostolum datus. ita nec illi. nec illi sed ipse
cognoscit. Itē. Inuenimus dictum ab apostolis & gloriam meam
quis utique in domino. & ministerium meum & prudentiam
meam. & euangelium meum. quis utique a domino impartit
atque donatum. Baptismum autem meum nemo eorum dicit
omnino neque omnium aequalis gloria. nec ministrant omnes
equales. nec aequali prudentia sunt omnes potestates. & in eua
gelizando alius alius melius operatur. & ideo dici potest alius
alio doctior & ipsa doctrina salutari. Alius autem maius
ministrat alio baptizatus dici non potest. siue ab infirio
re. siue a maiore baptizetur. Itē

Suis baptizandi non habuit qui baptizauit tam christi
quod dedit. & ille christi qui accepit. Multa tamen contra
ius dant. nec tam ideo ut nulla. ut non data dicunt.
Itē. Namque enim plerumque apiano. siue in ingenua facultateque
sermonis. & doctrinae ubertatem seculo concilio cunctarum
gentium cui profecto in eis per spiritum sanctum proponit affectu.

90
Cum igitur et uiui sint mortui neque latentes. l. 2.

nam non de illis tanta diceret cyprianus. qui ut non pater
ad illam uiam columba. ut nondum paterant et foris
sunt incerti. qui manifestus ad eam ut non paterant
ut nondum paterant. Verumque sic ab eis non possit ui
uificari alium qui ipse non uiuit. Manifestum est. eos
qui intus a talibus baptizantur sine confessione cordis
accedunt. ab eis uiuificari cuius baptismus. l. 2.

Non ita de sola consuetudine. sed etiam de ueritate sa
cramentum presumit. quia nullo hominum pueritate
puerum fieri dicit sacramentum dei. quod etiam imper
uersis et declaratur. l. 2.

Quomodo aqua mundat et sanctificat homicidam? Quomodo
benedicunt oleum tenebris? Si autem deus adest sacramentis
et uerbis suis per quales libet administrantur. et sacramenta
dei ubique recta sunt. et mali homines quibus nichil
prodest. ubique pueri sunt. Illud autem quale: ut idem
putat hereticus non habere baptismum quod non habet
ecclesiam. Et utique cum baptizat deus ecclesia interrogat
quasi uero ille qui intus non facit sed uerbis se lo re
nuntiat. non hoc in baptismo interrogat. Sicut igitur huius
falsa responsio non efficit. ut baptismus non sit quem precipit
sic et illi de ecclesia sua falsa responsio non efficit ut baptismus
non sit quem precipit. Et sicut ille si postea quod fallaciter re
pondat. ueraciter impleat non ei baptismus repetitur sed ui
ta corrigitur. sic et ille si postea ueniat ad ecclesiam de qua in
terrogatus falsum respondit. quod tam se habere. dum non
habet putabat. ipsa quam non habebat ei datur. non
quod accipiat iterum. Cur autem ad uerba que procedunt
ex ore homicidę possit tamen deus oleum sanctificare et in aliam

ad hoc potuerunt non possit nescire. 12

Si ergo ad hoc ualeat quod dicitur in euangelio de peccatore
non audet ut per peccatore sacramenta non celebrentur
quomodo reuocet homicida deprecantem ut super aqua
baptismi ut super oleum ut super eucharistiam ut super capi-
tatorum quibus manus imponuntur. que tamen omnia et
sunt et ualent. etiam per homicidas id est per eos qui odunt
fidei etiam in eis in ecclesiam. cum dare nemo possit quod
non habet. quomodo daret homicida spiritum sanctum et tamen etiam
in eis ipse baptizat. Si ergo daret etiam ipso baptizante
spiritum sanctum. 13

Sacramentum ergo dicitur de ea prima de ipsam uero gratiam non nisi
per se ipsum. ut per eos suos et ideo per missionem peccatorum ut
per se ipsum facit ut per ipsum columbe membra quibus ante
sicui dimiseritis dimittuntur. sicui tenueritis tenebuntur.
14 15 Consuetudo illa que opponitur ex parte ab apostoli-
ca edicione ^{de} superat exordium ecclesie: sicut sunt multa
que uniuersa tenet ecclesia et ab hoc ab apostolis percepta be-
ne creduntur quamque scripta non reperiunt. 16

Manus autem impositio si non adhiberet ^{ab} heresi ueniens
tamque extra omnem culpam et iudicaretur. Spiritus caritatis
autem copulationem. quod est maximum donum spiritus sancti. sine
quo non ualent ad salutem quaecumque illa sancta in homine
fuerint. manus hereticis corruptis imponitur
17 in homine iusto et in homine iniusto. LIBRO VI.

Sed spiritus sanctus est. baptisma. quod neque alicui equitate augetur
neque alicui iniquitate minuitur. 18 Si non sanctificat aqua
cum aliqua erroris uerba per impia peccatorum effudit
multa non solum mali sed etiam boni spiritus in ipsa ecclesia
non sanctificant aquam. Multorum enim peccata cunctis

91
si doctores; fuerint recitant. & multa inter repunt contra
catholicam fidem. P. tunc si manifeste aliquos baptiza-
tos. cum ille pater dicit super aquam fuisse. tunc hunc
denovo baptizari. quod ita quod plerumque per uicium super
peccatis affectus. & quia certa illa uerba euangelica sunt
quibus non potest baptismus celebrari. tantum ualent. ut p
ut pilla sic euacuentur. quocumque impet uiciosa contra
regulam fidei dicuntur. quomodocumque demonum. christi nomine
excludit. Nam utique hereticus si afferat preceptum uiciosa
nec bonum habet caritatis affectum quo possit illa uisita
supari. & ideo similis illi quoque uisita catholica utitur
& maluit. quales illic arguit opus. afferat etiam ut
fieri solent. in aliqua parte in qua loquitur contra regulam
fidei. Multi quippe intruunt in preceptum. non solum ab impis
loquacibus. sed etiam ab hereticis contrariis. & per ignorantiam
simplicitate non eis ualentes discernere. utuntur eis.
arbitrantes quod bene sint. nec tam quod eis peruersum est
euacuat illa que ibi recta sunt. sed ab eis potius euacuantur.

¶ Sicut etiam queritur. LIBRO VII.

utrum ab ipso dandum sit baptisma. quod ab eo qui non acce-
pit accipitur. sed forte hoc curiositate aliqua didicit.
quomodocumque dandum sit. et utrum nichil inest quo
animo accipiat ille cui datur. cum simulatione an sine
simulatione. Sicut simulatione utrum fallens. sicut in
ecclesia ut mea que putat ecclesia. an iocans sicut in
mimo. Et qui sit sceleratus in ecclesia fallax accipere an
inherere ut scismate sine fallacia id est animo non si-
mulacato. & utrum inherere fallax an in mimo cu-
sitor. Si quisque in agendum repentina pietate moueatur.
quaque tale si etiam illic contrarium. quod in ipsa catholica fallax.

accipit mirum. si dubitat quis cui preferendus sit.
Quid enim sit animus utriusque dantis fallaciter accipien-
ti. non uideo. sed arbitremur aliquem etiam fallaciter dan-
tem. cum & tradens & accipiens in ipsa unione catholica
fallaciter agant. utrum hoc magis baptismus sit. acceptus
dum an illud quod in immo datur. Siquis existat. qui fide
sic subito commotus accipiat. anquam ad ipsos quidem
homines accinet. plurimum distet. inter credentem
in immo & irridentem in ecclesia ad ipsius autem sacra-
menti integritatem nichil inter sit. Si enim nichil inter
est ad integritatem sacramenti in ipsa catholica. utrum id
aliqui fallaciter aueraciter agant. cum tam hoc id utriusque
agant. cur extra mentem non uideo quod ille qui accipit non
simulatione palliatus sed religione mutatus est. An
plus ualent ad confirmandum sacramentum. alii iurantes
inter quos agitur. quam ad frustrandum illi fallaces. a quibus agitur
& in quibus agitur. & tam si postea perdat. nemo reuertit
sed aut excommunicando punit illa simulatio. aut
penitendo sanat. Sed nobis tutum est. uicem non perire
aliqua temeritate sententiae. quae nullo in catholico
religioso concilio concepta nullo plenario tmina-
ta sunt. Id autem fiducia secrete uocis asserere. quod in
gubnatione domini dei nostri & saluatoris ihesu christi uniuersalis
ecclesiae consensione roboratum est. Verum tam si quis
inter fore in eo concilio constitutum ubi talium rerum questio
uersaret. non praecedens. quorum sententias sequi malle
ungeret. ut diceret quid ipse sentiret. sic in affectu esse
quo etiam cum ea dictaret. nequa dubitare habere bap-
tismum. eos qui ubique & a quibus cumque illud uerbis euuan-
gelicis consecratur. sine sua simulatione & cum aliqua fide accepissent.

93

Quamquam ad salutem spiritalem non desistit si caritate caruissent.
quo catholice inserunt ecclesie. Si enim ab ea inquit fides ut
montes transferam caritate autem non ab ea nichil sum. Sic
iam precatissima statuas non dubito etiam illos habere
baptismum qui quis fallacis id accipiant. in ecclesia tamen
accipiant. ut ubi esse putat ecclesia ab eis quorum societate id
accipit. de quibus dictum est: ex nobis exierunt. Vbi autem neque
societas illa esse ita crederet. ut totum ludicre. et mimice et
ioculariter ageret. utrum ad phandum esset baptismum quod sic daret
diuinum iudicium palam reuelationis operam concordia ora
tione gemitibus implorandum esse censeret ita sane ut perinde dictos
sententias nequid iam exploratum et cognitum afferrent. humiliter
expectarem. **ACUS DE UERBIS APLI. 32. III.**

VII. **I**nuenis hominem concupiscentias suas carnales sectante
totumque se illis seruum donante occupari undique uoluptate
formari inebriari. non dico amplius formari quam ebriari.
Hec diuque licite committunt. sed non diu legibus. Quis
enim aliquando ad iudicem ductus: quia meretricis lupana
miseretur. Quis aliquando in publicis tribunalibus accusatus
est. quia per suas lustras lasciuus immundusque defluxit.
Quis aliquando habens uxorem. quia acilla sua inuenit cri
men inuenit. sed in foro non celo in lege mundi non
in lege creatoris mundi. **32. 5. x.**

VIII. **P**ro magno commendat episcopus patrimonium pupillorum. quod
magis gratia paruulorum. Pupillum dicitur episcopus ne mor
tuis parentibus opprimant abstantibus clament plus pro
paruulo. cui timet ne a parentibus occidat. **xvii.**

IX. **P**fectio in hac uita nulla est. Adquam scilicet matres pro
ueniunt. ideoque habet ecclesiastica disciplina quod fideles
nouerunt. cum matres se loco reuertant ad altare dei.

ubi non p[ro]p[ri]is orat[ur] p[er] orat[ur] aut[em] . cōm[m]emorat[ur] . defie-
tis orat[ur] . In iustia est eni[m] p[ri]mari[us] orare . cui nos debem[us]
orationib[us] . cōm[m]endare . **XXII.**

Forte in populo dei stat iuxta te . auratus raptor in has
res . alienis quē nosti talē & fidelis . ut pot[est] fidelis suo
eccl[esi]e . non r[ati]o potes de eccl[esi]a pellere . si habes aliquē
aditum & castigando & corripiendo corrige . Accersit[ur]
et tecū ad altare . noli amere unusquisq[ue] onus
suum portabit . **Itē**

Quo m[od]o inquit ferrem quē noui malum . sine meli
ipsum ferres quā te foras efferres . Ecce quo m[od]o ferres
Attendes aptm dicentem . unusquisq[ue] prop[ri]um on[us]
portabit . liberaret te ista sententia . non eni[m] cū illo cū
comunicares avaritiā . sed communicares cū illo xpi
mensam . & quid tibi obest sicū illo cōmunicaret
xpi mensam . Apt[us] dicit . qui enim manducat et
bibit indigne . iudiciū sibi manducat & bibit . Sibi
non tibi . Sane si iudex si iudicantis potestate acci-
pisti . eccl[esi]astica regla . si apud te accusat[ur] . si ueris docu-
mentis & lib[er]is cōmunicat[ur] . coherere . accipe ex cōmunica-
degrada . **Itē** . Sunt aut[em] op[er]u[m] boni circueunt arēā
& ea grana que foris excusa sunt quib[us]dā mundat[i]onib[us]
trahunt . & reuocant in arēam & si trahendo et si co-
gendo mundatoria instrumēta sunt . leges mundanar[um]
iste . reuoca etiā . cum tra[ct]as t[er]re . t[er]racū . nec p[ro]p[ri]e t[er]ram
petat t[er]racum . **Itē**

Quam[od]o absens ab illis donatistis d[ic]it[ur] & cecilianus
absens ab illis catholicis d[ic]it[ur] p[ri]mianus . Quo m[od]o
isti n[on] p[re]iudicant absenti p[ri]miano . sic & illi p[re]iudicare
non potuer[unt] absenti ceciliano .

vi. **Q**um eni. xxv. xxv.
 qd promiserat ananias partem subtraxit. sacrilegi
 simul condepnat & fraudis. Sacrilegi. qd deum in
 pollicitatione fefellerat. Fraudis. quod de integris
 munerib; porcionem quandam putauerit substra
 hentiam. xxviii. lē

vii. **H**omines eni falsum iurant. ut cum fallunt. ut cum
 fallunt. aut putat homo uerum ee qd falsum ē &
 temere iurat. aut scit ut putat uerum ee falsu &
 tam p uerso iurat. & nichominus cum scelere iurat.
 Distant aut ista puria. que duo comemorau. fac
 illum iurare qd ueru putat ee p quo iurat. Veru
 putat ee & tam falsum ē non pximmo iste p iurat
 fallit. hoc puero habet qd falsum ē non pre falsa sciens
 iurationem interponit. Da aliu. scit falsum ee & dicit
 uerum ee. & iurat tamq ueru. Vides q ista detestanda sūt belia & derelicta humanis
 Verbi gra ut intelligatur. Pluit in illo loco interrogat examinanda. Quid hoc fieri uelit. omnes
 hominem & putat nonpluisse. & adnegu illi conp homines talia testant. Fac aliu.
 te ut dicat pluit. sed putat nonpluisse. Dicit ei uere Putat falsu ē. & iurat tamq ueru ē. &
scit ueru ē.

pluit. uere. & iurat & tñ pluit ibi. sed ille nescit. &
 putat nonpluisse purus ē. Inter ē. quemadmodum
 uerbu pcedat pximmo. nam linguam non facit n
 reamens. lē.

Speccatum non eet iuratio nec inueteri lege diceret
 non iurabis. Reddis autē dño ius iurandi tuum. si
 eni peccatum pcepit nobis. lē

Non uob dicimus non nos iurare. Si enim hoc dicimus
 mentimur. quum ad me paret uirgo. sed quantum
 uidet magna necessitate compulsus. Cum uido nisi
 faciam non michi credi. & ei qui michi non credit.

non repredire qd non credit. in hac p[er]sentatione
& comidatione lib[er]ata. cum magno amore dico
coram deo. aut testib[us] aut scit x[ristu]s qd scit sic ee mani-
festo. & uideo quia pl[ur]e. id[est] quod amplius: qua[m] n[on].
Sed hoc qd ampli[us] amalo. e[st]. Et si non amalo iurantis
amalo. e[st]. non credentis. *S[an]c[t]a xxviii.*

xviii. **Q**uom[od]o te accipiam ad alie[re]na causam teste m[eu]m. quin
causam tuam mentaris. Icos reos constituas dum contra te
falsum testimonium dicis. Quod factus es alteri quide[m]
infamas. Quom[od]o alie[re]na tuam calumpniam deuitabit.
q[uo]d te tue lingue mendatio reum facis. *l[et]t[er]a. Cu[m] g[er]o*
humilitas causa mentaris si non eris peccator antequa[m]
mentare[re]s. mentando efficeris quod iuraueras. Veritas
inter non e[st] nisi te dixeris ita peccatore. ut etia[m] te cognos-
cas. Veritas aut[em] ipsa est ut qd es dicas. Nam quom[od]o
humilitas. ubi regnat falsitas. *xxxii.*

xiiii. **P**omp[ae] fun[er]is. agnina & equarum. sumptuosa. diligentia
sepulture. monumentor[um] opulenta constructio. uiuor[um]
sunt qualiacumq[ue] solacia. non ad uitior[um]a mortuor[um].
Orationib[us] u[bi] sc[ilicet] eccl[esi]e. & sacrificio saluati. & elemosini
que pro eor[um] spiritib[us] erogantur. non e[st] dubitandum
mortuos adiuuari. ut cu[m] eis misericordius agatur a d[omi]no.
q[uod] eor[um] peccata meruerunt. Hoc eni[m] ap[osto]l[us] b[eat]us traditum
uniu[er]sa obseruat eccl[esi]a. ut p[er] q[uo]s qui in corpore x[risti] &
sanguinis comunione defuncti sunt cum ad ipsu[m] sacrificiu[m]
loco suo commemorant[ur] oret[ur]. ac pullis quoq[ue] offerri come-
moret[ur]. Cum u[er]o eor[um] comendandor[um] causa opa misericordie
celebrant[ur]. Quis eis dubitet suffragari. p[er] quib[us] orationes
deo non manit alligant[ur]. *l[et]t[er]a. p[er]mitantur* itaq[ue] placida
caror[um] de suor[um] mortib[us] constructari dolore sanabili. et

consolabiles lacrimas fundant condicione mortali.
Quas tam repmat fidei gaudium quia credunt fideles
qdo moriunt. aliquatulu anobis transire & ad meliora
abire. Consolentur eos etiam fixata obsequia. suque
funerib. exhibent suere dolentib. ne sit iusta querela dicentiu
Sustinui qui simul coneristaret. & non fuit. & consola-
ntes. & non inueni. Sit pro virib. cura sepeliendi. &
sepulchra construnendi. quia & inscripturis scilicet inter
bona opa deputata sunt. nec solum incorpib. patreaz
alioz. sed & inhumani corporib. cadauerib. iacentiu usque
etiam ipsius dñi corpore predicati atq. laudati sunt. cui
resurrexerunt. Impleant hec homines erga suos. officia
postremi muneris. & sub humani lenimenta metrorum

xv. **P**roest n̄ dolere cor humanu. *Stx xxiii.*

defuncto carissimo. Meli' tamen cum dolebat sanac-
cor humanu. qua n̄ dolendo sit inhumanu. Maria
dominu querebat. & mortuu fr̄em dolebat.

xvi. **H**abet aliquis debitore qui inter *Stx xxv.*

peccauit qui forte iniuriam fecit dimitte illi daga-
ti. indulge poscenti. parce penitenti. nedum dene-
gas putate. fr̄i. tibi claudas indulgentiam patris.

si peccauit inter fr̄es Si peccauit inter fr̄es tuus corripe illum. Et si penitentia
e' gerit. Dimitte illi. sepe aut̄ indie noluit intelligi

n̄ quocienscumq. ne forte peccet occisus & nolis in nos
esse. Quid ÷ q̄ sepe aut̄. semp quocienscumq. peccauit.
eumq. penituerit. Si homine haberemus iudicem.
cui quicquid uellet fingeret inimicus. nemo ÷ diabo-
lo astucioz ad fingendum. Nam & nunc falsa crimi-
na de scis. ipse consingit scilicet suas criminationes ualere.
non posse apud deum. inter homines illas spargit.

& hoc in quod pdest. cu dicit apls gloria hec est testimo-
nium conscientie nre. Sicut tam qui ille falsa
crimina nulla astucia confugit. Nonne quid inde
mali agat. nisi tunc resistat uigilantia fidei. Idem
& de bonis mala spargit. ut infirmi non putent aliq-
ue bonos & eradant se rapiendo libiomb; & dispan-
dos dicentes apud se ipsos. Quis em qui seruat mandata
dni. aut quis est. qui seruat castitatem dum putat
quia nemo ipse sit nemo. l^e

¶ Porcet eni ut seruo di habenti aliquem honorem in
ecclia. deferat p^rmus locus. Quia si non deferat malus
illi qui non offert non tam bonum est. illi cui deferat.
¶ Oportet utiq; ut in congregatione xpianoz prepositi
plebi eminenti sedent. ut ipsa sede distinguant
& eoz officium satis appareat. Non tam ut inflent
deside. sed ut cogant parua. unde sunt redditi
rationem. SERMO. XLVI.

XVII. ¶ Dicunt qdam si non dimittunt homines peccata salu-
s qd ait xps. que solueritis in terra soluta erunt in
celo. Nescis quare hoc dictu sit. quo modo dictu sit.
datus erat dñs spm scm hominib; s ipsu spm scm
ab ipso spu sco. uolebat intelligi dimitti peccata. Nam
quid est homini si eger sanandus uis in te medicus.
mecum quere medicum. Nam hoc ut euidentius osten-
deret dñs aspu sco que donauit fidelib; suis dimitti
peccata. non meritis hominum quodam m sic ait.
resurgens a mortuis. Accipite spm scm. & cum dixisset
accipite spm scm. continuo subiecit. sicut dimiseri-
tis peccata dimittunt ei. hoc est sps dimittit n uos.
Sps aute di est ds q dimittit. n uos. Sed ad spm qd qd uos.

95

nescitis quia templum dei estis. & ipse dei habitat in uobis.
& item. Hecitis quia corpora ustra templum in uobis: spiritus sanctus
que habetis a deo. Deus ergo habitans in templo suo suorum
sanctis fidelibus intercedit sua pro eis dimittit peccata. quia ui
ua tepla sunt. Sed qui dimittit per hominem. potest di
mittere & pro homine. nec enim minus idoneus est
ipse dare. qui potest per alium dare. per iohannem quibusdam
dedit. ipsi iohanni per quem dedit. si autem. Lxv.

xviii. **S**umma domo licet habeant uir & uxor adhuc debet
laborare uir: ut domet uxorem. Domata uxor subiui
get uiro. Subiugata uiro uxor: fiet. pax in domo.

xviii. **Q**uamuis apostolus. Lxvi.

capitalia plura commemorauerit. nos tamen ne despa
cium facere uideamur: breuiter dicimus que illa sunt.
Sacrilegium. homicidium. adulterium. falsum testimonium.
furtum. rapina. superbia. inuidia. auaricia. & si longo
tempore teneat inuoluntaria. & ebrietas si assidua fue
rit: in eorum numero computat. Quicumque enim aliquis
de istis peccatis in se iam recognouerit: nisi digne se
emendauerit: & si habuerit spatium longo tempore
& penitentiam non egerit. & largas elemosinas non
erogauerit: & a peccatis suis se non abstinuerit. illo
transitorio igne ut dicit apostolus purgari non poterit.
sed eterna illius flamma sine ullo remedio trucidabit.
Que autem sunt minuta licet omnibus nota sunt tamen
quia longum est. ut omnia repleantur. opus est ut ex
eis ut aliqua nominemus. Quociens aliquis in cibo
& in potu. plus accipit quam necessitas est: quod ad minuta
peccata nouit pertinere. quociens plus loquitur quam
oportet. plus tacet quam expediat. Quociens pauperem

inportune peccentem excusat. quociens cum sit cor-
 sano aliis iunantib; pndere uoluerit. & sonni dedit.
 tardus ad rectam uirte. quociens excepto desidio filioz
 uxorem suam cognouerit. quociens in carere positos
 tardius requisierit. infirmos tardius uisitaue-
 rit. & dis-
 cordes ad concordia reuocare noluerit. si plus aut pri-
 mum aut uxore. aut filium aut seruum ex-
 pressit aut
 quam oportet. si amplius fuerit blanditus quam opor-
 tet. si uiciniq; maiora psona. aut ex uoluntate aut
 ex necessitate adulari uoluerit. si paupib; & esurientib;
 elemosinam non tribuerit. & sibi nimium deliciosa
 & supertiosa conuiuia preparauerit. si se aut in ecclesia aut
 contra ecclesiam fabulis ociosis unde inde uindicatio
 reddenda. occupauerit. si dum incaute uirgamus. & cu
 hoc p aliqua necessitate implere non possumus utiq;
 puerimus. & cum facilitate & temeritate maledicim;
 cu scriptum sit neq; maledici regnum dei possidebunt
 & si uel aliquid suspicam;. quod tam plerumq; n ita ut
 credimus complat. sine ulla dubitatione delinquim;
 hec enim & his similia adminuta peccata pmetere
 non dubium. que sicut iam dixi enumerari uix possunt
 & a quib; nos solum omis populi xpianus sed etiam
 nullus scorum immunis est potuit aut potest. Quib;
 licet occidi animam non credamus tam ita eam uelut
 quib;dam pustulis. & quas horrenda sibi replent
 deformem faciunt. ut eam ad amplexus illi celestis
 sponsi aut uix. aut cum grandi confusione uenire per-
 mittant. **SERMO. LXVIII.**

xx.

Omnis xpianus dilectissimi qui a sacerdotib; excommunicat.
 scilicet quod dicit. Quomodo scilicet quia ex accu-

diabolus. sicut in ecclesia xpi. Ac phar quasi diabolo traditur
qui ab ecclesiastica communione remouetur. Unde illos
quos tunc apstlⁱ traditor et p^rdicat. excommunicatos et
a se demonstrat. Act. 16. exiit ad rogamios

expositio. Propositionum. cap. Lxxxi.

Apstlⁱ rectissime admonet ne quis ex eo qd ad no^m suo in lib^{er}
tatem uocatus est. factus xpianus extollat^r insupbia
et non arbitret^r in hui^{us} uite itinere seruandum ee
ordinem suum. ut potestatib^{us} sublimiorib^{us} quib^{us} pro
tempore rerum temporalium gubernatio tradita est. exis
timet non se ee subdendum. Cu^m eni constemus ex
anima et corpore. quam diu in hac uita tempali
sumus etiam reb^{us} temporalib^{us} ad subsidium degende huius
uitam. Oportet nos ex ea parte que ad hanc uitam pertinet
et potestatib^{us} id est hominib^{us} res humanas cu aliquo ho
nore administrantib^{us}. Ex illa uero qua credim^{us} parte deo
et in regnum ei^{us} uocam^{ur}. Non uos oportet ee subditos
cuq^{ue} homini. id ipsum in nob^{is} euertere cupientes. qd d^es
ad uitam et^{er}nam donare dignat^{us} est. Siquis q^{ui} putat
qm xpianus est. non sibi ee uectigal reddendum. aut
tributum non ee exhibendum honorem debitum eis q^{ui}
hec curant potestatib^{us} in magno errore labit^{ur}. Sed mod^{us}
iste seruandus est. quem d^es ipse prescribit. ut reddam^{us}
cesari que cesaris sunt. et deo que dei sunt. Quaquam
eni illud regnu^m uocemur. ubi nulla est potestas hui^{us}
modi. In hoc tam itinere du^m agimus. donec peruenia
mus ad illud sc^{ilicet} ubi fit euacuatio omnis principatus
et potestatis. condicionem nostram pro ipso rerum huma
narum ordine toleremus. Nichil simul ac facientes
et in eo ipso non tam hominib^{us} quam deo q^{ui} hec iubet obtemperantes.